

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2017. nyár

NAGY-KÁLÓZY Eszter
Andrzej SEWERYN
VIDNYÁNSZKY Attila

Ezerarcú nők

Premierek

'56 a Nemzetiben

a 2017/18-as évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Ivan Viripajev – Végtelenség • **Fókusz** – a 2017/2018-as évad: premierajánlók • **Színházbérletek** – megújult konstrukciók, kedvezmények • **IV. MITEM** – Osztovits Ágnes, Horkay Hörcher Ferenc, Kukorelly Endre • **Színház-novella** – Ugron Zsolna: Van egy • **Megtorlás és restauráció** – Színházi élet '56 bukása után • **In memoriam** – 100 éve született Szörényi Éva • **Nyári programajánló** – POSZT, Kisvárd, Művészetek Völgye

Jelenet a Részegekből – Barta Ágnes, Trill Zsolt
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Végtelenség

Úgy alakult, hogy az életemben a „darab” (v. színmű v. dráma?) különleges helyet foglal el. A „darab” – az, aminek az egész életemet szenteltem. Tanulmányozván a „darab” létrehozását, „tudás”-t szerzve a darabról, tudást szerzek az engem körülvevő valóságról is. A „darab” – az én életfeladatom, a legfőbb mesterségem. És ez a mesterség lett a legfontosabb tanítóm. A darabokból tanultam és tanulok most is sok mindent – például azt, hogy a forma tartalom és a tartalom – forma. Vagyis ez a két dolog egyetlen, egymástól elválaszthatatlan egész.

A darab – az irodalomnak egy olyan fajtája, amit nem a szemünkkel olvasunk, hanem a színpadról hallgatunk és nézünk. A drámai színház – az irodalom előadásának helye. Az előadás – cselekmény formájában megmutatott irodalom. Az előadás – az maga a darab. A drámai színház az a hely, ahol irodalmi műveket mutatnak be. Ahogy az operában legfontosabb a zenemű, a balettben a tánc, ugyanígy a drámai színházban a legfontosabb – az irodalmi szöveg. Lev Tolsztoj, William Shakespeare, Anton Csehov – ezek a nagy írók nem csak elbeszéléseket, regényeket, szonetteket írtak, hanem kiemelkedő irodalmi műveket írtak a színház számára.

A szöveg előadása – a drámai színház lényege és természete. De a szöveg – az nem a valóság leírása, az nem valamiféle valóság szöveggönyve. A szöveg – az maga a valóság. A szöveg – nem az úgynevezett „élethelyzet”, a szöveg – az műalkotás, amely „saját magában létező valóság”. A szavak nem képesek leírni a valóságot, mivel azok önmagukban is valóság, a valóság pedig az, ami a jelen pillanatban létezik és sohasem a múltban vagy a jövőben. A „szeretet” szó nem képes leírni a szeretetet, mert a szeretet az az állapot, amely megelőzi a szót. A „szeretet” szó a szeretetből születik. A „szeretet” szó – maga a szeretet.

A darab – az előadás. Nem gondolom, hogy a darabom megvalósult, amíg színpadra nem állították. Amikor egy új darabomról kérdeznak, sohasem arra gondolok, amelyik éppen az asztalfiókomban hever. Az új darab csak akkor jön világra, amikor a színészek felmennek a színpadra, kinyitják a szájukat és megszólalnak. Akkor válik darabbá, amikor a „szeretet” szót hangosan kimondják, és szeretet formájában megnyilvánul.

Nem szeretem használni azt a kifejezést, hogy az „én darabom”, inkább azt mondom, hogy „általam írt darabok”, és ez nem szójáték vagy kacérkodás. Őszintén úgy gondolom, hogy ezek a darabok nem az enyémek, soha nem is voltak és nem is lesznek, mert a darab az a forma, amibe a szerző a végtelenséget öltözteti. A darab – a végtelenség formája szavakba öltöztetve, annak érdekében, hogy megszólaljanak a színpadon, és mindannyiunkat összekössenek azzal a végtelenséggel, amely, lényegében, mi vagyunk.

IVAN VIRIPAJEV
a Részecskék című darab írója

7 ÉVADFORDULÓ

„Az előttünk álló évad előadásainak többsége nagy szerepeket, jó lehetőségeket kínál egy sor színésznek. A közönség döntő része is a színészekre kíváncsi, és történeteket szeretne látni a színpadon.”

(Vidnyánszky Attila)

30 MITEM

„Purcărete olyan a mai színházban, mint Fellini volt a múlt század közepén az olasz filmművészetben: csupa ötlet, sziporkázó humor és tragikus mélység. Utánozhatatlan fantázia, költőiség. Tükröt tart a mai világ elé...”

(Osztovits Ágnes)

43 KOSSUTH-DÍJ

„Azt tudtam, hogy erre a pályára az ember magával viszi a tehetségét, az adottságait, a rátermettségét, az ösztöneit, de arról fogalmam sem volt, mi lehet a megtanítható része. Aztán rájöttem, hogy a színész holtáig tanul.”

(Nagy-Kálózy Eszter)

50 '56 A NEMZETIBEN

A fizikai leszámolás mellett a hatalom szellemi retorzióval is élt. A forradalomban részt vett művészek nem kaphattak vezető szerepeket, büntetésként 1956-ot elítélő színművek előadásain kellett fellépniük, s gyakran kapták azt a tanácsot, ideje volna nyilvánosan bocsánatot kérni az elárult dolgozó néptől. *(Gajdó Tamás)*

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2017. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
IV. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

A Nemzeti társulatának új tagjai
(fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

június 9-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 14-18 óra

június 10-augusztus 20.: zárva

augusztus 21-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

június 9-ig: H-P 10-19 óra, Szo 11-19 óra, V zárva

június 10-július 10.: H-P 10-17 óra, Szo-V zárva

július 10-július 30.: zárva

július 31-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban

Médiaajánlat: 30/508-4711

Lapzárta: 2017. május 19.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

9

15

31

34

37

52

6

Fókusz • Évadforduló

„Műalkotások létrehozására

szövetkeztünk” //

Vidnyánszky Attila

Az évad története

Repertoár

11

12

14

Premierek • 2017/2018

Bánk bán // Az ügynök halála

// Figaro házassága // Házasság

Palermóban // Uri muri // Szent

szörnyetegek // Cseresznyés kert

// Pogánytánc // Egri csillagok //

Woyzeck // A gömbfejűek és a

csúcsfejűek

Váltson bérletet!

Minden, amit a 2017/2018-as évad

bérleteiről tudni kell!

26

MITEM

Országok, előadások, társulatok

Osztoivits Ágnes: Ezerarcú nők

Horkay Hörcher Ferenc: Igazgatói

színház és/vagy nyitottság

MITEM-nézőpont

Osztoivits Ágnes: Gyóntatónk,

Porforij Petrovics

Kukorely Endre: „Hengerítsétek el

a követ”

MITEM-interjú

Színpadon szolgálni //

Andrzej Seweryn

28

30

32

34

35

37

Színház-novella

Ugron Zsolna: Van egy

Kossuth-díj

„A színházhoz nem kell

hókuszpókusz”//

Nagy-Kálózy Eszter

40

42

'56 a Nemzetiben

Hatvan éve történt

Gajdó Tamás: Megtorlás és

restauráció

48

50

53

Nyári programajánló

In memoriam

100 éve született Szörényi Éva

55

Folyóirat

Szenáriumi – május

58

Az új évról és a korábbiakról, a repertoár és a társulat építéséről, eredményekről és hiányokról, valamint az ingyen játszott előadások hasznáról is beszélgettünk a Nemzeti Színház első emberével.

„MŰALKOTÁSOK LÉTREHOZÁSÁRA SZÖVETKEZTÜNK”

Vidnyánszky Attila – igazgató

Pályáznunk fogok! – mondta a következő évdot beharangozó sajtótájékoztatón. 2017/18-ban lejár az ötéves igazgatói ciklus. Összegzés készült az utolsó szezonra?

– Nem volt ilyen szándékom, pontosan azért, mert eldöntöttem, hogy megpályázom a következő öt évet. Elsősorban a munka folyamatosságára, a meglévő repertoár kiteljesítésére, színesítésére helyeztük a hangsúlyt. Katona József és Cocteau, Móricz és Arthur Miller, Gárdonyi és Brecht, Csehov és Goldoni – ha csak a szerzők között szemezgetek, azt gondolom, izgalmas évad előtt állunk.

Hol tart most a teátrum a 2013-ban megfogalmazott célok megvalósításában, a meghirdetett Nemzeti Színházi koncepció kiteljesítésében?

– Működésünk rendszerét, struktúráját tekintve megvalósult, amit a Nemzeti Színház kapcsán elterveztem és a pályázatomban vállaltam. Jó harminc címből áll a repertoárunk – az antik Euripidész-től a mai orosz

színház meghatározó alakjáig, Iván Viripajevig, a 19. századi Vörösmartytól kortársunkig, Szilágyi Andorig. Sokféle színházi megszólalási móddal találkozhat a közönség, hiszen Bozsik Yvette-től Galambos Péterén át Zsótér Sándorig, a grúz David Doiasvilitől a román Silviu Purcăretén át az orosz Viktor Rzsakovig nagyon változatos rendezői világokat ismerhettünk meg. A fiatal rendezői generációt képviseli Sardar Tagirovszky, valamint a fiam, ifj. Vidnyánszky Attila és Vecsei Miklós alkotópárosa. A repertoár jellegét természetesen meghatározzák az én rendezéseim is. Ennek a struktúrának a részeként tavaly is mintegy harminc vidéki és határon túli előadást fogadtunk. A Nemzeti sokat utazik, jártunk Erdélyben, Münchenben, több vidéki városban is vendégszerepeltünk. A négy éve alapított Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) jelentős, külföldi szakmai körökben jegyzett eseménnyé nőtte ki magát. Büszke vagyok az egész társulatra, mert hatalmas munkát végzünk együtt.

Bánk bán, próba

Az ember tragédiája hiányzik az ötödik évad kínálatából. Azzal együtt volna teljes a nemzeti alaprepertoár, ahogyan a pályázatban megfogalmazta.

– A tervezetthez képest csúszásban vagyunk – egészen pontosan: vagyok – mert a Nemzeti Színház gerincét adó három magyar klasszikus közül eddig csak a *Csongor és Tündét* rendeztem meg. *A Bánk bánt* tavalyra terveztem, de a következő évad elejére került, és valóban hátra van még *Az ember tragédiája*, amit az ötödik évadban szerettem volna megrendezni... A *Tragédiával* kapcsolatosan ugyanakkor nem adtam fel azt a tervemet, hogy külföldi rendező állítsa színpadra. Rendkívül izgalmas lehetne, ha egy elfogulatlan, a nemzeti kötöttségeinktől mentes kéz nyúlna az általunk szentnek tartott műhöz.

Vannak területek, ahol még hiányérzete van?

– A kortárs színpadi szövegek, drámák születésének ösztönzésében nem vagyunk elég ügyesek. Ebben lépnünk kell! A színház, az előadások promóciójának a rendszerében is van hová fejlődünk. Nem megoldott az előadások rögzítése olyan formában, hogy egy-egy produkció tévében is élvezhető legyen, és megmaradjon az utókornak. Ez egyébként nemcsak a Nemzeti gondja, hanem az egész szakmáé. Ahogy annak idején Debrecenben a *Liberté 56*-ból nemcsak előadás, hanem film is készült, a Nemzetiben születő előadásokból is érdemes volna időről-időre egyet-egyet tévéjátékként leforgatni.

A társulat építésével kapcsolatban a szövetségre lépés kifejezést szokta emlegetni. Négy évad elegendő volt ehhez?

– A társulatépítés érzékeny folyamat, és igazgatója válogatja, ki hogyan csinálja. Én abban hiszek, hogy sikereken és kudarcokon keresz-

tül kell összecsiszolódní, meg kell értenünk és tanulnunk egymást. Mindegyikben volt már részünk! Bár az elmúlt évad több kétségemet eloszlatta, sok jó élményem volt, ugyanakkor be kell vallanom, azt reméltem, hogy ez gyorsabban megtörténik. Mindez számomra is tanulságokkal jár.

Például?

– Évek óta mondom, hogy a „színészké legyen a főszerep”. Én magam rendezői színházat csinállok, de hiszek abban, hogy a színészközpontú színháznak is helyet, lehetőséget kell adni. Ebben nem voltam elég határozott. Az előttünk álló évad előadásainak többsége viszont nagy szerepeket, jó lehetőségeket kínál egy sor színésznek. A közönség döntő része is a színészekre kíváncsi, és történeteket szeretne látni a színpadon. Az évad összeállításánál erre is tekintettel voltunk.

Lassan társulaton belüli társulatok is alakulnak.

– Öröm látni, hogy visszatérő rendezőink vannak, akik szívesen dolgoznak együtt bizonyos színészekkel, és újakkal is. Itt lesz újra Zsótér Sándor, Kiss Csaba, Bozsik Yvette, és Silviu Purcărete is dolgozott már a Nemzetiben. Én a *Csiksomlyói passió* rendezése és a *Szindbád* újrendezése, valamint a *Bánk bán*nak az évad végén már folyó próbái közben határozottan éreztem, hogy a társulat egyfajta műhelyként tekint a színházunkra. Fontos, hogy ne holmi darabgyár legyünk, amely előállítja az eladás-terméket. Ehhez akár hosszabb próbaidőszakokra is szükség van, amihez a kőszínházi világban nem vagyunk szokva, de megteremthetők a feltételei. Ahogy annak is, hogy a már bemutatott előadáson is dolgozni, változtatni lehessen, ha úgy ítéljük meg. Ami nem jön be azonnal, azt nem kell erőltetni, le kell venni a műsorról –

Söptei Andrea (Melinda), Udvaros Dorottya (Gertrudis)

sokan tanácsolják ezt bizonyos darabokkal kapcsolatban. A *Fodrásznő* példája jut eszembe, amelyet Debrecenben mérsékelt sikerrel mutattunk be sok évvel ezelőtt, és már abban az évadban le kellett volna venni minden józan igazgatói számítás szerint. De nem engedtem, mert hittem az értékeiben, és lassan el is kezdte megtalálni a közönséget, később a rajongóit, aztán jöttek a fesztiválmeghívások, a díjak, és a *Fodrásznő* máig él, a Nemzeti Színház egyik legnépszerűbb előadása. De ha hiszünk abban, hogy műalkotások létrehozására szövetkeztünk, akkor meg kell adni az esélyt egy-egy előadásnak, és ha kell, átdolgozzuk, újragondoljuk. Ha megvan a társulatban a szükséges bizalom, nagyobb szabadsággal dolgozhatnak a rendezők.

2013/14-ben állt össze az új társulat, azóta néhányan elmentek. Most viszont egyszerre sokakkal bővül a tagság.

– Az előző évadban csatlakozott hozzánk Rátóti Zoltán és Rubold Ödön. Jövőre pedig hat frissen végzett fiatal erősíti majd a Nemzetit. Ők a Kaposvári Egyetem általam vezetett színészosztályának tagjai: Ács Eszter, Barta Ági, Katona Kinga, a Berettyán-testvérek, Nándor és Sándor, valamint Bordás Roland. Jövőre a következő kaposvári osztályból veszünk fel fiatalokat. Számos vidéki színház mellett a Nemzeti az egyetem egyik partnerintézménye. Az évekkel ezelőtt elkezdett munka mostanra beérett.

Tiborc szerepében (a háttérben) Varga József, Bánk bán Mátray László

Az új évad beharangozásakor nagy visszhangot keltett: a Nemzeti négy előadást ingyen játszik majd diákoknak.

– Számomra ez szemléletbeli kérdés. Mivel az állami, önkormányzati fenntartású kulturális intézmények azoknak az adóiból is működnek, akik nem tudják megvenni a jegyet egy előadásra, hangversenyre, ingyen kellene játszaniuk. Mi a Nemzeti Színházban ebbe az irányba tettünk egy határozott lépést. Képtelenség, hogy az „esélyegyenlőség korában” sok szülő nem engedheti meg magának a kultúra „luxusát”, a családi költségvetésből nem futja arra, hogy a gyerekeik legalább egyszer egy évben színházba menjenek. Ezért döntöttem úgy, hogy a *János vitézt*, a *Csongor és Tündét*, a *Tóth Ilonkát* és a *Fekete ég – A fehérről felbő* című előadásokat diákcsoportok és kísérőtanáraik számára ingyenesen tesszük. A magyar irodalom két hatalmas alkotásáról, valamint az első világháborúra és 1956-ra emlékező darabokról van szó, amelyek jól beilleszthetők a tanmenetbe is. A félreértések elkerülése végett: legnézettebb előadásainkról van szó, a *János vitézt* nem tudjuk elégszer műsorra tűzni, már jövő évadra vannak előjegyzéseink. Ha pedig valaki a bevételkiesés gazdasági érvét hozná fel tervünk ellen, a kulturális javakhoz való hozzáférés segítését vetném ellene. És hosszan tudnám annak hasznát ecsetelni, micsoda kulturális befektetés, ha még többen látják Petőfi és Vörösmarty műveit, ha közösen emlékezhetünk a nagy háborúra és felidézhetjük ’56 szellemét. A Nemzeti Színháznak ez is feladata!

KORNIA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

BÉRLETEK
már kaphatók!

ÚJ ÉVAD 2017/18

NEMZETI SZÍNHÁZ
KÖZÖS NEZŐPONT

FEJŰEK / MITEM / **BÁNK BÁN** / AZ ÜGYNÖK HALÁLA / FIGARO HÁZASSÁGA / W
RI / HÁZASSÁG PALERMÓBAN / **BÁNK BÁN** / **AZ ÜGYNÖK HALÁLA** / FIGARO HÁZA
ZECK / A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK / MITEM / **BÁNK BÁN** / AZ ÜGYNÖK H
ÁLA / **FIGARO HÁZASSÁGA** / HÁZASSÁG PALERMÓBAN / ÚRI MURI / SZENT SZÖ
LLAGOK / WOYZECK / A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK / MITEM / **BÁNK BÁN** /
ÚRI MURI / FIGARO HÁZASSÁGA / **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** / AZ ÜGYNÖK HAL
ARO HÁZASSÁGA / **ÚRI MURI** / SZENT SZÖRNYETEGEK / CSERESZNYÉSKERT / PO
BÁN / HÁZASSÁG PALERMÓBAN / ÚRI MURI / **SZENT SZÖRNYETEGEK** / CSERE
WOYZECK / A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK / MITEM / **BÁNK BÁN** / AZ ÜGYNÖ
I MURI / SZENT SZÖRNYETEGEK / **CSERESZNYÉSKERT** / POGÁNYTÁNC / FIGA
GÁNYTÁNC / EGRI CSILLAGOK / WOYZECK / A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK / V
ERESZNYÉSKERT / **POGÁNYTÁNC** / EGRI CSILLAGOK / SZENT SZÖRNYETEGEK /
GYNÖK HALÁLA / FIGARO HÁZASSÁGA / HÁZASSÁG PALERMÓBAN / ÚRI MURI / **BÁNK**
ZÖRNYETEGEK / ÚRI MURI / **EGRI CSILLAGOK** / WOYZECK / CSERESZNYÉSKER
CSERESZNYÉSKERT / POGÁNYTÁNC / EGRI CSILLAGOK / **WOYZECK** / A GÖMBFEJŰEK
OGÁNYTÁNC / EGRI CSILLAGOK / WOYZECK / A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK /
WOYZECK / **A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK** / MITEM / **BÁNK BÁN** /
FIGARO HÁZASSÁGA / HÁZASSÁG PALERMÓBAN / ÚRI MURI / SZENT SZÖRNYETEGEK
GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK / **MITEM** / **BÁNK BÁN** / AZ ÜGYNÖK HALÁLA /

ÁPRILIS 16-28.

2018

AZ ÉVAD TÖRTÉNETEI

Katona József:

BÁNK BÁN

Mi történik, ha egy fejedelem, országjáró úttjáról hazatérve, a cselszövések közt immár alig tud eligazodni, s hívei, ellenségei egyaránt az ország vészhangját kongatják? Mert a pártoskodás – ekkor már függetlenül a párthovatartozástól – a haza sorsát ássa alá. Bánk bán tragédiája azonban ezen túl még személyes is: felesége kicsapongásának híre összetöri maradék erejét, ezért tébolyult cselekedetre szánja el magát. Számára más nem marad, mint a bűnhődés méltósága.

Arthur Miller:

AZ ÜGYNÖK HALÁLA

Egy öregedő üzletkötő története, aki lassan kihull a „versenyszférából”. És mivel sorsa csupán a saját teljesítőképességébe van belevésve, elvárásaival, még szeretett családjá is súlyosbítja helyzetét. Van-e kiút, és merre vezet? Ki ismerte eddig az üzletkötő Willy Lomant, és most ki érti meg? A felesége? A fiai? Vajon az amerikai dzsungel törvénye a mai Magyarországon is visszaköszön?

Pierre Beaumarchais:

FIGARO HÁZASSÁGA

Egy őrült nap cselvígjátéka. Fenntartható-e az első éjszaka elhalásának joga, amennyiben az úr, Almaviva gróf kiszemelt hölgyének vőlegénye maga Figaro, a gróf közvetlen alattvalója és barátja? Suzanne és Figaro házasságát, mintha mindenki ellenezné: a gróf, az énektanár, a vőlegény Marcellina, de még Antonio, a kertész is. Bújóska, tárgyalás, készülődés esküvő. A füledt spa nyol éjszakában most senki nem unatkozik, még a gróf felesége sem...

Móricz Zsigmond:

ÚRI MURI

Önsorsrontó életek hiábavalósága? Választani kell házasság és szerelem, maradiság és újítás között? Lehet cselekedni, vagy tétlenségre ítéltetik, aki ki akar emelkedni? Azok pusztítják el, akiket fel akarna emelni? Ki kedvéért érdemes paradicsomot teremteni a pusztában? Miért nem lehet másképpen élni? Boldogan. Az 1896-os millenniumi év figuráit, a magyar sorsot mutatja be Móricz kíméletlen szeretettel.

Carlo Goldoni:

HÁZASSÁG PALERMÓBAN

Esküvő másnapja Palmóban. Új asszony érkezett az előkelő, ámde csontszegény Terrazzani házhoz. A lány gazdag apja 20 ezer aranyat adott hozományul. De a pénzt pillanatok alatt elnyeli az após régiséggyűjtő szenvedélye, az anyós ékszerek és ruhák utáni olthatatlan szomjúsága. És elindul a családi hierarchia átrendezése – női fifikával és csalafintasággal.

Jean Cocteau:

SZENT SZÖRNYETEGEK

Szerelem a színházi kulisszák mögött. Az időződő, ismert színészházaspár nyugodt életét egy ifjú színész nő rajongása zavarja meg. A bölcs asszony irigylésre méltó módon balanszíroz férje megtartása és a művészet szabadsága iránti elkötelezettsége között. A fiatal primadonna számára vajon mennyit nyom a latban a tiszta érzelem, és mennyit a siker reménye?

Anton Csehov:

CSERESZNYÉSKERT

A Cseresznyéskert egy régi családi birtok felszámolásának fájó, ugyanakkor megmosolyogtató története. Ljubov Andrejevna Párizsból érkezik haza, hogy intézkedjen annak a földnek a sorsát illetően, mely saját gyermekkorát jelenti számára. Az élet itt csupa visszatérés, csupa rom és csupa emlék...

Brian Friel:

POGÁNYTÁNC

Mitől perdülhet táncra öt nő a harmincas évek Írországiában, ahonnan szökök a fiatalság Amerikába, a megélhetés után? Michael Mundy, egy fiatal fiú meséli el a történetet, melyben anyjával és négy nagynénjével él együtt – és szól a rádió. De vajon mikor tör elő belőlük a nagy öröm és kétségbeesés? És mitől pogány ez a tánc?

Próbakép: Az ügynök halála. Az ügynök szerepében Blaskó Péter

Gárdonyi Géza-Zalán Tibor:

EGRI CSILLAGOK

1552, Eger ostroma. Kétezer negyvenezer ellen, és Eger nem esett el, mert a „falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében”. Nem a kötelező olvasmány kerül majd színre a Nemzetiben, hanem Gárdonyi regényének különleges szempontú feldolgozása: Bornemissza Gergely, Dobó István és a többiek története, valamint az ostrom a várban lévő gyerek szemzőgéből elmesélve.

Georg Büchner:

WOYZECK

Szerelemféléstől öl – az ilyen bűncselekmény minden bizonnyal tragikus módoszata a szerelem és gyilkosság szembesítésének. Woyzek, a kiskatona az öt körülvevő, békétlen emberek között, egy elemi ösztönöket követő társadalmi rendben él. Barátnőjét, a prostituálódó Marie leszúrja. Woyzek a maga igazságát keresi, s amit talál, az csupán bűn és bűnhődés.

Bertolt Brecht:

A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK

Yahoo országában kétféle ember él: csuhok és csihek, vagyis gömb- és csúcsfejűek. És minden baj forrásai a gaz csihek. Legalábbis ezt hirdeti az Alkirály, aki gyengekező felettese helyett irányítja az eseményeket, majd látva, ez mire vezet, lelép. A hatalomátvevőt Iberinnak hívják, és kétség sem fér hozzá, hogy alantas módszerei háborúhoz vezetnek.

A 2017/2018. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premiererek

Pierre Beaumarchais: **Figaro házassága**

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY

Bemutató: 2017 november

Móricz Zsigmond: **Úri muri**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2017. december

Anton Csehov: **Cseresznyés kert**

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Bemutató: 2018. február

Gárdonyi Géza-Zalán Tibor: **Egri csillagok**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2018. március •

továbbra is műsoron

Fjodor Dosztojevszkij: **A krokodilus**

Rendező: VALERIJ FOKIN

Szilágyi Andor: **Tóth Ilonka**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Branislav Nušić: **A miniszter felesége**

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

Michel de Ghelderode: **Képek Assisi Szent Ferenc életéből**

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Csíkssomlyói passió

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Edmond Rostand: **Cyrano de Bergerac**

Rendező: DAVID DOIASVILI

Ferenczi György és a Rackajam: **Betyárjáték**

Rendező: SZOMJAS GYÖRGY

Szarka Tamás: **Éden földön**

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Fekete ég – Molnár Ferenc: **A fehér felhő**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Isten ostora – Bánffy Miklós nyomán

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakeperare: **Szentivánéji álom**

Rendező: DAVID DOIASVILI

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **Körhinta**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Tamási Áron: **Vitéz lélek**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: **János vitéz**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **Mesés férfiak szárnyakkal**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BAJOR GIZI SZALON

továbbra is műsoron

Colm Toibin: **Mária testamentuma**

Nagy Mari önálló estje | Rendező: VIKTOR BALÁZS

Szájon lőtt tigris

Olt Tamás Rejtő Jenő estje | Rendező: OLT TAMÁS

„Csak szólan egy szót mint ember”

Horváth Lajos Ottó Szép Ernő estje | Rendező: GALAMBOS PÉTER

Marguerite Duras – Vörös Róbert: **Nyáron, este fél tizenegykor**

Udvaros Dorottya estje | Rendező: VÖRÖS RÓBERT

Mezei Mária: **Hoztam valamit a hegyekből**

Tóth Augusztina önálló estje | Rendező: DÁVID ZSUZSA

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: DÁVID ZSUZSA

Osztokján Béla versei: **Hazát és szerelmet keresek**

Farkas Dénes önálló estje | Rendező: FARKAS DÉNES

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierék

Katona József: **Bánk Bán**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2017. szeptember

Arthur Miller: **Az ügynök halála**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Bemutató: 2017. október

Carlo Goldoni: **Házasság Palermóban**

Rendező: KISS CSABA

Bemutató: 2017. november

Jean Cocteau: **Szent szörnyetegek**

Rendező: DÉR ANDRÁS

Bemutató: 2018. december

Brian Friel: **Pogánytánc**

Rendező: BOZSIK YVETTE

Bemutató: 2018. február

Georg Büchner: **Woyzeck**

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2018. április

Bertolt Brecht: **A gömbfejűek és a csúcsfejűek**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Bemutató: 2018. május

továbbra is műsoron

Ingmar Bergman: **Szenvedély**

Rendező: KISS CSABA

Ivan Viripajev: **Részegek**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

William Shakespeare: **III. Richárd**

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Krúdy Gyula írásai alapján: **Szindbád**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

6

(Anton Csehov: A 6-os számú korterem című elbeszélése alapján)

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY

Conor McPherson: **A gát**

Rendező: BÉRCZES LÁSZLÓ

Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **Szeszélyes nyár**

Rendező: GALAMBOS PÉTER

Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**

Rendező: KINCSES ELEMÉR

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Anton Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Zelei Miklós: **Zoltán újratemetve**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Nicholson: **Árnyország**

Rendező: DÉR ANDRÁS

KASZÁS ATTILA TEREM

továbbra is műsoron

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Euripidész: **Hippolitosz**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Bertolt Brecht: **Galilei élete**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszel**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Weöres Sándor: **Psyché**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Henrik Ibsen: **Brand**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Márai Sándor: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia**

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Long-Singer-Borgeson: **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve)

angol nyelven

UDVAROS DOROTTYA

MÁTRAY LÁSZLÓ

OLT TAMÁS

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

SÖPTEI ANDREA

VARGA JÓZSEF

Katona József

BÁNK BÁN

Bánk bánnak, Katona József hősének „mindössze” annyi volt a vétké – s azért lett „végszemmiség az ítélete” – mert „hitveséhez és gyermekéhez” kötő tündéri láncaitól szabadulva próbált megfelelni politikusi kötelességének. Nem a morál, nem a jog, hanem a szeretet törvényével szegült szembe. Ebben a szükségszerűen kudarcba fulladó vállalkozásban látta meg Katona a világa rendjéért lelki javairól lemondani kényszerülő modern ember tragédiáját – írja Kulin Ferenc irodalomtörténész a *Bánk bán*ról, amely a *Csongor és Tünde*, valamint *Az ember tragédiája* mellett a magyar dráma-irodalom klasszikus alapműve.

– A *Bánk bán* zseniális alkotás, a leginkább színpadra írt mű az említett klasszikusaink közül. Ahogyan Shakespeare, Katona sem csak filozofál. A nézőből együttérzést, azonosulást, szeretetet, megvetést és gyűlöletet kiváltó szereplők sokaságát vonultatja fel. Ma is érvényes, magával ragadó, zsigerileg átélhető, végsőig feszített konfliktusokból építi fel a drámai kompozíciót – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Katona nagyon személyessé tudta tenni mindazt, ahogyan az egyes ember a történelemben cselekszik vagy sodródik, ahogyan változtatni akar, és ahogyan ez a történelem, a sors a maga igazságát képviselő embert felőröli, megsemmisíti, de fel is emelheti.

A bennünket, magyarokat máig foglalkoztató és gyöttrő legfontosabb kérdéseket Katona sorra felveti: évezredes Kelet és Nyugat közé szorultságunkat, köztes létünk életérzését, történelmi konfliktusaink örök ismétlődését, meg nem értettségünket és kibékíthetlenségünket a világgal. Ám mindezt nem didaktikusan, nem történetfilozófia magasságokba emelve teszi,

„De hát Melinda! ó! Hát a haza!
Itten Melindám, ottan a hazám –
a pártütés kiáltoz, a szerelmem tartoztat.”

hanem a szerelem, a csábítás, a házasság, a hazaszeretet, a hatalom, a politika megannyi szálából szövö megrendítő történetté. Természetesen úgy, hogy a főhős, Bánk bán életigazságának a drámája és katarzisa áll mindennek a középpontjában. Katona műve lehetőséget ad arra, hogy ebből a személyes nézőpontból vizsgálhassuk a drámában felvetett örök emberi kérdéseket és sajátosan magyar viszonyunkat a világhoz.

Vidnyánszky Attila a Bánk bán drámai és operai változatát is megrendezte már. Katona művét 2002-ben állította színre a Nemzeti Színházban, és zenetörténeti jelentőségű esemény volt az Erkel-opera ős változatának megrendezése 2008-ban a debreceni Csokonai Színházban. 2017 őszén a Bánk bán prózai verziójának Nemzeti Színház-beli bemutatójával párhuzamosan kerül színre Vidnyánszky Attila új rendezésében az Erkel Színházban az opera is.

Katona József

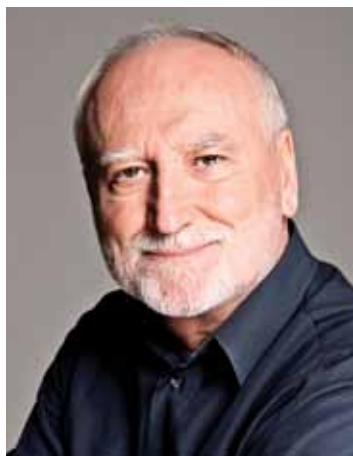
Bánk bán

Főbb szerepekben: UDVAROS DOROTTYA, MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., SÖPTEI ANDREA, FARKAS DÉNES, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, CSERHALMI GYÖRGY m. v., ÁCS ESZTER, VARGA JÓZSEF, RÁCZ JÓZSEF, TÓTH LÁSZLÓ, OLT TAMÁS

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2017. szeptember • Gobbi Hilda Színpad

BLASKÓ PÉTER

BODROGI GYULA

BÁNSÁGI ILDIKÓ

SZARVAS JÓZSEF

„Régi dolog, drágám, az élet rossz befektetés.”

Arthur Miller

AZ ÜGYNÖK HALÁLA

– Az ügynök halála a világirodalom azon nagy műveinek egyike, amelyeket emberiségdrámáknak nevezünk. A 19. századé például a *Peer Gynt*, a 20. századé a *Szecsúani jölelek*, a 21. századé – számunka, ma 2017-ben Magyarországon mindenképpen – *Az ügynök halála*. Igen, nem tévedés, holott Arthur Miller 1949-ben írta ezt a remekművet – mondja Csiszár Imre rendező, aki hangsúlyozza: nincs szándékunkban aktualizálni, mai köntösbe öltöztetni a darabot. Az előadásnak meg kell maradnia az 1950-es évek Amerikájában. Az amerikai álom kora ez: vásárolj, fogyassz, amihez pénz kell (és hitelre kapsz is, hogy aztán eladósodj), és akinek volt pénze, az volt valaki, akinek nem volt, az egy senki. Ha hűek vagyunk Miller művéhez, ha pontosan ábrázoljuk azt a világot, akkor vagyok a leginkább kor-szerűbbek. Akkor láthatjuk pontosan, mi az, ami a ma Magyarországra is begyűrűzött, ami a mi mai valóságunk.

Miller az ókori görög tragédiák nagy tisztelője volt, és *Az ügynök halála* ezeket a mintákat követve szintén emberáldozattal ér véget – és katarzist nyújt. Ahogyan hérosszá válik Antigone vagy Ödipusz, ebben a modern világban Willy Loman válik azzá. Mert ráébred: mivel fizetése képtelen, vagyis nem tudja ellátni a családfői feladatit, egyetlen dolgot tehet a többiek megmentésére, ha feláldozza önmagát.

A hatvanas éveiben járó utazó üzletkötő, Willy Loman már harmincöt éve dolgozik ugyanannak a cégnek. Két fia van, családját szereti, felesége, Linda is szeretettel viszonyul hozzá. Ám Willynek már nem megy jól az

üzletkötés, fizetése teljes mértékben a létrejött üzletek számától függ, s ezekből egyre kevesebb van. Fiait ezért az önálló élet felé terelné, hiszen egyikük főleg nők elcsábításával tölti az idejét, a másik pedig egyik állásból a másikba vetődik, de kleptomániája miatt sehol sem képes megmaradni. Anyagi nehézségei következtében megingó önbecsülése miatt, Willy titokban öngyilkosságra készül. Közben Linda meggyőzi őt arról, hogy egyenesen a főnökét keresse fel, és a korára, valamint a cégnél eltöltött munkáéveire tekintettel stabil irodai elhelyezést kérjen tőle állandó fizetéssel. A főnök azonban nem hogy előléptetné, de elbocsátja az idősödő férfit, aki végül öngyilkos lesz. Linda nem érti, hogy az miért tette ezt a férje, pont most, amikor már a házat is kifizették. Az asszony zokogva mondja: „Szabadok vagyunk... Szabadok!” Az amerikai álom szertefoszlott...

TÓTH AUGUSZTINA

FEHÉR TIBOR

Arthur Miller

Az ügynök halála

Főbb szerepekben: BLASKÓ PÉTER, BÁNSÁGI ILDIKÓ, BODROGI GYULA, NAGY MÁRK e. h., MÁTYÁSSY BENCE, SZARVAS JÓZSEF, TÓTH AUGUSZTINA, FEHÉR TIBOR, SCHNELL ÁDÁM

Rendező: CSISZÁR IMRE

mikor? hol?

PREMIER: 2017. október • Gobbi Hilda Színpad

SZÜCS NELLI

SCHNELL ÁDÁM

KRISTÁN ATTILA

SZARVAS JÓZSEF

TÓTH LÁSZLÓ

RÁCZ JÓZSEF

„Mivel ön nagy úr, lángésznek is képzelet magát?! Nemesség, gazdagság, rang, állás elbízottá teszi! De mondja, mit tett ön ennyi előnyért? Kegyeskedett születni, semmi egyéb.”

Pierre Beaumarchais

FIGARO HÁZASSÁGA

Forróság, temperamentum, szenvedély – Spanyolország. A kastély, a földek, a legfőbb tisztségek, a környék szép lányai mind Almaziva gróf birtokában vannak. Figaro, a gróf közvetlen alárendeltje és barátja – legalábbis eddig a napig, éppen ma készül a grófné szemrevaló komornáját, Suzanne-t feleségül venni. Úgy tűnik, minden és mindenki Figaro és Suzanne házassága ellen fordul: a szoknyavadász gróf; Bazil, a pénzsóvár énektanár; a házasságmániás vénlány, Marcellina, de még Antonio, a gróf dinnyéit nevelgető iszákos kertész is. Figaro nem hagyja magát; a fokozódó bonyodalombba még a boldogtalan grófné is beavatkozik, hogy a két szerelmes végre egymásé lehessen, ő pedig hites urát, a grófot megkaphassa – legalább egy kis időre. Bújóska, tárgyalás, esküvő. Ajtók csapódnak, nők sikoltoznak, ablakokból emberek potyognak ki, fiút női ruhába bújtatnak. Ám a végén mindenre fény derül.

Egy nap, tele meglepetésekkel. Egy örült nap, amikor mindenki a szenvedélyeire hallgat, mindenki a vágyait hajtja. Egy nap, amikor minden felbolydul. A *Figaro házassága* összetett: egyrészt remek kor- és jellemrajz, de bravúros cselvígjáték is. Kiáltvány a francia forradalom előtt, miközben a szerelem forradalmát hirdeti: a szerelemét, amely boldogítóbb, mint sok politikai jelszó, de néha kíméletlenebb, mint a guillotine. Egy tinédzser epekedő szerelmét az úrnője iránt, a megunt úrnő szerelmét a férje iránt, a férj vágyakozását minden fellebbező szoknya után, gyarló és igaz, esendő és virgonc párokat, akik időnként sans-culotte, azaz úri nadrág nélkül maradnak.

Már az író sorsa is legalább annyira szövevényes, mint híres drámájának története. Beaumarchais apja órás-

mester volt, aki fiát is e hivatás felé terelgette. Viszont az ifjú a muzsikáláshoz is kitűnően értett és ezzel, illetve házassága révén bejutott a francia királyi udvarba, ahol XV. Lajos leányainak zenetanítója lett. Az udvarban szerzett befolyás és információk ügyes felhasználásával nemesi címet, udvari hivatalokat és jelentékeny vagyont szerzett. Gyanús pénzügyi akciói miatt azonban börtönbe zárták. Amikor 1774-ben kiszabadult, megírta híres emlékiratait, benne a perével, és a hozzá kapcsolódó összes korrupciós ügygel. Ez óriási sikert hozott számára, mire a király megkegyelmezett neki.

Beaumarchais első nagy sikerű drámája *A sevillai borbély*, de ezt felülmulatta az 1778-ban bemutatott *Figaro házassága*. Ő a vígjáték műfajának megújítója, pergő cselekmény, élénk dialógusok, és sziporkázó nyelv jellemzi műveit.

Pierre Beaumarchais

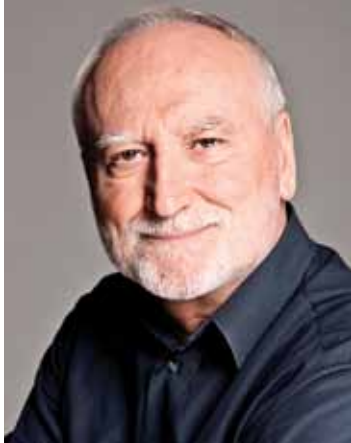
Figaro házassága

Főbb szerepekben: SZÜCS NELLI, SCHNELL ÁDÁM, KRISTÁN ATTILA, SÖPTEI ANDREA, SZARVAS JÓZSEF, TÓTH LÁSZLÓ, RÁCZ JÓZSEF, BARTA ÁGNES, KATONA KINGA, BERETTYÁN NÁNDOR, BORDÁS ROLAND, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY

mikor? hol?

PREMIER: 2017 november • Nagyszínpad

BLASKÓ PÉTER

BODROGI GYULA

BÁNSÁGI ILDIKÓ

GYÖRGYI ANNA

„Köztudott, hogy a komédiák házassággal végződnek.
Vagy kezdődnek.”

Carlo Goldoni

HÁZASSÁG PALERMÓBAN

Hajzás évad volt az 1749/50 –es Goldoni számára. Fogadásból 16 három felvonásos darabot írt a velencei Sant' Angelo Színház számára, köztük olyan remekműveket, mint *A kávéház*, *A komédiaszínház* vagy *A hazug*. E sűrű év termése volt a *Házasság Palermóban* (eredeti címe a *Régiséggyűjtő családja*), amelyet a karnaváli szezonban mutattak be. A történet ugyanolyan egyszerű, mondhatni semmiség, mint a Goldoni daraboké általában: egy eltört legyező, egy sült tök, egy félreértett kávé – és máris indul a civódások, féltékenykedések megállíthatatlan körtánca. A komikus helyzet Goldoni számára csak kiindulópont, a vígjáték igazi forrása: a jellem.

Esküvő másnapja Palermóban. Új asszony érkezett az előkelő, ámde csontszegény Terrazzani házhoz, az aranyos Doralice. És vele együtt beköszöntött a jólét. A lány apja, a gazdag Pantalone 20 ezer aranyat adott hozományul. De a pénzt pillanatok alatt elnyeli az após régiséggyűjtő szenvedélye, és az anyós ékszerek és ruhák utáni olthatatlan szomjúsága. A lánynak és jámbor, szerelmes férjének, Giacintonak semmi nem jut. Még egy rendesebb ruhára való sem. És elindul a háború – a meny függetlenségi harca az örömszülők ellen. A családi hierarchia átrendezése.

Goldoni vígjátékaiban többnyire a szerelem, a nő meghódítása vagy visszaszerzése a tét. Suhancok és aggastyánok, urak és szolgák feszülnek egymásnak vágytól hevülten. A *Házasság Palermóban* kivétel. Itt három nő között zajlik a főkonfliktus, a férfiak szerelmi és egyéb ténykedései csupán szerény kísérő-akkordok a három fúria egyre kíméletlenebb háborújában. Anzelmo, az após az antikvitásba menekül, az egyip-

tom halotti kultusz műtárgyait gyűjti menyé apadó vagyonából. A fiatal férj pedig bekerül anyja és felesége közé fájdalmas ütközőnek. A józan Pantalone hiába próbál békét szerezni, bölcsessége leperog a hevült asszonyokról. De Goldoni még ezen a lendületes családi perpatvaron is csavar egyet – harcba küldi sértett önértetével és ördögi természetével a galambnevű Colombine-t, minden szobalányok gyöngyét. A férfiakat felőrli a női presztizsharc, egyedül Brighella, a szélhámos virul benne – egy orgazda élelmessége és a szicíliai gavallérok grandezza keveredik kétes figurájában.

Goldoni a fancsali hepiendek nagymestere – túlságosan ismeri az életet ahhoz, hogy higgyen a végső kibékülésben. A darabzáró csend a *Házasság Palermóban* végén is csupán pillanatnyi szusszanás az újabb csetepaté előtt.

Carlo Goldoni

Házasság Palermóban

Főbb szerepekben: BÁNSÁGI ILDIKÓ, BLASKÓ PÉTER, TOMPOS KÁTYA, GYÖRGYI ANNA m.v., BODROGI GYULA, BAKOS-KISS GÁBOR, FARKAS DÉNES

Rendező: KISS CSABA

mikor? hol?

PREMIER: 2017. november • Gobbi Hilda Színpad

TOMPOS KÁTYA

BAKOS-KISS GÁBOR

FARKAS DÉNES

SZÜCS NELLI

TRILL ZSOLT

KRISTÁN ATTILA

OLT TAMÁS

TÓTH LÁSZLÓ

CSERHALMI GYÖRGY

„Ha egy idegen idejön, az azt hiszi, itt meg lehet fulladni a portól és a piszoktól. Aki pedig itt született s itt lakik, annak ez a világ legjobb s leggyönyörűsebb paradicsomkertje.”

Móricz Zsigmond

ÚRI MURI

Por és forróság. Egy alföldi kisváros. Magyarország 1896-ban, a millennium évében. Az egyik helyi birtokos, Szakhmáry Zoltán nem a régi módon akarja földjeit művelni, hanem új, modern módszerekkel próbálja gazdaságát felvirágoztatni. Változtatni akar azon, ami – úgy tűnik –, változtathatatlan. Sikerülhet ez? Ki segíti, ki támogatja ebben? Ki gátolja, ki húzza vissza? Társakra találhat a feleségében, szeretőjében, birtokos társaiban? Hogyan emészt fel tenni akarását a meg nem értés? Vagy törvényszerű, hogy a duhaj úri muri tragédiába torkollik?

Móricz Zsigmond ezeket a kérdéseket járja körül 1927-ben megjelent regényében, az Úri muriban. Ezek a kérdések foglalkoztatják Vidnyánszky Attila rendezőt is, aki nem először gyürkőzik neki a regény színpadra vitelének.

– Az a lenyűgöző Móriczban, hogy nemcsak sötét diagnózist adott regényeiben, novelláiban, riportjaiban arról a társadalomról, amelyet jól ismert, nemcsak pontos és világos mondatokkal ostromoz keményen, hanem átizzik rajta valami végtelen szeretet és hit is. A „bikákat” – Csörgheő Csulit meg Borbírót, és mind a többi változtatni nem akaró, maradi, durva, mulatozó, duhaj gazdát is éppúgy szereti, mint hősét, a modern eszméket megvalósítani akaró Szakhmáry Zoltánt, és a vergődő nőket, a feleséget, a szeretőt, meg a kis zsidó zentetanárt, Wagnert vagy a kubikusokat és a cigányokat.

– Móricz azt kérdezi: miért nem sikerül másként élnünk? Kérdez és válaszokat kutat örökös kudarcaink okaira. Úgy moralizál és tesz társadalmi kérdésekben határozott kijelentéseket, hogy abban benne van a szerelem, a család, a természet is – az élet teljessége. Ettől

elviselhető, sőt igaz és átékelhető az, hogy Móricz nagyon akart valamit: megmondani és megmutatni, hogy mi volna a jó, a helyes. Ez volt a programja, a küldetése. Ezért írta az Úri murit is. És ebből építkezik majd a mi saját Úri murink – mondja a rendező.

Móricz Zsigmond a feleségének, Simonyi Mária színésznőnek írta színpadra a nagy sikerű regényét, számára írta meg a női főszerepet, Rhédey Esztert. A Vig-színház szerelmi sztorit csináltatott az amúgy is gyenge színpadi változatból 1928-ban. Móricz kiherélte a regényt, hogy a polgári közönség számára is elfogadható színdarabbá tegye. Több verziót is készített, de az alapmű zseniális, erős dialógusokra épülő konstrukciójához egyik sem ér fel. A Nemzeti Színház előadása a remekmű-regény alapján készül.

Móricz Zsigmond

Úri muri

Főbb szerepekben: TRILL ZSOLT, SZÜCS NELLI, CSERHALMI GYÖRGY m.v., HORVÁTH LAJOS OTTÓ, SZARVAS JÓZSEF, SCHNELL ÁDÁM, KRISTÁN ATTILA, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, OLT TAMÁS, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BERETTYÁN NÁNDOR, BARTA ÁGNES, BORDÁS ROLAND

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2017. december • Nagyszínpad

RÁTÓTI ZOLTÁN

NAGY-KÁLÓZY ESZTER

NAGY MARI

ÁCS ESZTER

„Fele homályban, fele fényben: ilyenek a bolygók. A fél világ pihen, a fél világ munkálkodik. De a szenderegő feléből titokzatos erő sugárzik.”

Jean Cocteau

SZENT SZÖRNYETEGEK

Szerelem, gyűlölet, ambíció, féltékenység – ősidők óta ezek az érzelmek mozgatják az emberi kapcsolatokat, így a francia Jean Cocteau történetét is, amely azért nem csupán egy szerelmi háromszögről szól, mert a szereplők között lebegő művészi világ elemeli azt valami „szent magasságba”. Ami a finom, árnyalt lélekrajzon túl különösen érdekessé teszi ezt az alapfokon olyanynyira ismerős történetet – nagyszülő korba ért középkorú házaspár, fiatal, becsvágyó szerető – az az, hogy a megcsalás, szerelem, féltékenység megszokott körtáncá ezúttal a színpad reflektorfényben fürdő világának árnyékában, a kulisszák mögött játszódik.

Esther, a bulvárszínház megbecsült, köztiszeletnek örvendő sztárja, felvértezve művészete, de főként embersége összes erényével, késhegyig menő, ugyanakkor színpompás és bölcs cocteau-i szellemességgel átitatott harcot vív férje visszahódításáért a mindenre elszánt, szemtelenül ifjú Liane-nal, akinél nem tudni, mennyit nyom a latba a tiszta érzelem, és mennyit a híres színész által pályára állítható siker reménye.

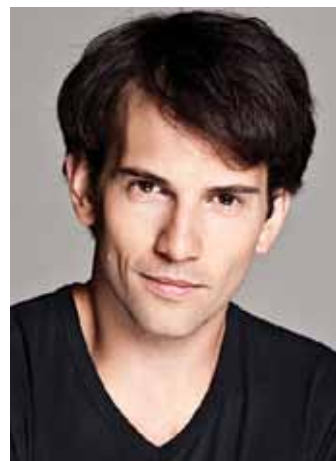
Ha lehet azt mondani, hogy léteznek olyan művészek, akik az egyes művészeti ágak által behatárolhatatlanok, akkor a francia Jean Cocteau (1889–1963) mindenképpen ilyen volt. Magának a művészeti kifejezésnek volt ő az egyik legfontosabb meghatározója abban a szellemiségben mérhetetlenül gazdag korban, amit a 20. század első négy évtizede jelentett. Író, költő, színész, festő, filmrendező, játékos kedvű és bohém polihisztor, akit a különlegességre fogékony lélek jellemzett leginkább.

Már a cím is utal valami furcsa kettősségre: a színészek hétköznapi létezésére, ugyanakkor végtelenül összetett érzelmi életére. Vagyis, a színházi miliő kitarja kapuit, és megmutatja, mi is rejlik a háttérben, illetve a művészek tudatalattijában.

A szent szörnyetegek című darabot Cocteau a második világháború nyomasztó légkörében írta, a magyarországi ősbemutató a Nemzeti Színház Kamaraszínházában történt, 1945. október 4-én. A rendező Ráday Imre volt, Esther szerepében Bajor Gizit láthatta a közönség. Azóta ezt a finoman rajzolt lélektani drámát már jó néhány alkalommal láthatta a közönség az ország különböző színházaiban.

TÓTH AUGUSZTINA

MÁTYÁSSY BENCE

Jean Cocteau

Szent szörnyetegek

Főbb szerepekben: NAGY-KÁLÓZY ESZTER, RÁTÓTI ZOLTÁN, ÁCS ESZTER, TÓTH AUGUSZTINA, NAGY MARI, MÁTYÁSSY BENCE

Rendező: DÉR ANDRÁS

mikor? hol?

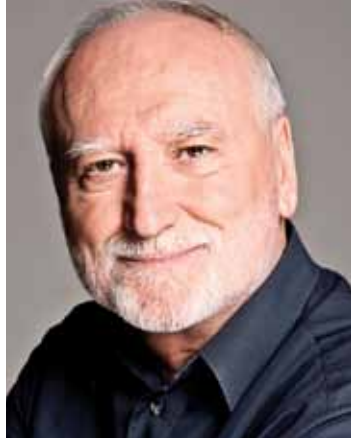
PREMIER: 2018. december • Gobbi Hilda Színpad

UDVAROS DOROTTYA

TRILL ZSOLT

BLASKÓ PÉTER

SZARVAS JÓZSEF

SZÜCS NELLI

RÁC JÓZSEF

„Kedves, gyöngéden szeretett, gyönyörű kertem!... Életem, fiatalságom, boldogságom, Isten áldjon!... Isten veled!”

Anton Csehov

CSERESZNYÉSKERT

Sic transit gloria mundi, vagyis: így múlik el a világ dicsősége, mondhatnánk, hisz ki ne érezne szomorúságot, amikor régi, belakott terekből egyszerre emlék lesz, mert az idő felszámol minden emberi léptéket, és lebontja azt, ami már nem fenntartható. Nyilván Csehovnak is lehetett része ilyen élményben, hisz kereskedő apja elárverezte a házukat, amit olcsón egy barátja vett meg. Ez ihlethette a *Cseresznyés kert* című drámájának ötletét is, mely egyben utolsó darabja. A művet először 1904-ben mutatta be Sztanyiszlavszkij moszkvai Művész Színháza. A magyarországi ősbemutató húsz évvel később, 1924 szeptemberében volt a Vígyszínházban.

A cseresznyés kert, mint családi birtok az a helyszín, ahová Ljubov Andrejevna Ranyevszkaja, földbirtokosnő Párizsból megérkezik, és szembesül gyermekkorai romjaival. A birtok lakói ugyan még élnek reménytelen életüket, de az álmok szétfoszlanak látszanak, a cseresznyés kertre a felszámolás vár.

Csehov ebben a tragikomédiában egyszerre sűríti magába a múlt század elején kiütőző dekadens élethangulatot és Oroszország – mivel a cseresznyés kert, mint szimbólum tekinthető a korabeli ország szimbólumának (erre utalás is történik) – jövőképét. A pénz szerepe fel, míg az emberi kapcsolatok szerepe leértékelődik. Úr és paraszt viszonya definiálhatatlanná válik. Sarlotta kereken kimondja, nem érti, miért él ezen a világon. Lopahin komikus figura, akinek elképzelései azért ütköznek Ljubov Andrejevna terveibe, mert azt hiszi, pénzzel megoldható minden probléma. Trofimov, a közel harmincéves diák szintén tragikomikus, pedig a műveltség szikrája egyedül benne fedezhető fel.

Családi ebédek, estélyek, a ház népe között szövődő érdekkapcsolatok, szerelmek, mindezek még az élet

látszatát keltik, ám a cseresznyés kert lassan kiszárad, az ősz elviszi az utolsó lombokat is a fákról. A birtokot elárverezik, új gazdára lel, aki nem más, mint Lopahin, a kereskedő, a család barátja. A család tagjainak sorsa külön-külön utakra terelődik, miután elhagyják az ősi birtokot.

A darab, mint tragikomédia szerepel a drámatörténetben, hisz az emberi értelem hogyan is versenyezhetne egy felsőbb irányítórendszerrel, aminek körforgás a neve? A család esendősége, az egyénenkénti suta próbálkozások, hogy ellenálljanak ennek az erőnek, mégis könnyeddé teszik a történetet – komolyan megmosolyogtatóvá.

A román rendező, Silviu Purcărete az *Abogy tetszik* rendezésével már letette névjegyét a Nemzetiben, és a 2017-es MITEM-en hatalmas sikert aratott a monumentális *Faust*-rendezése. A világszínház egyik nagy mestere Csehov remekművén keresztül mesél majd nekünk – önmagunkról.

Anton Csehov

Cseresznyés kert

Főbb szerepekben: UDVAROS DOROTTYA, TRILL ZSOLT, BLASKÓ PÉTER, SZARVAS JÓZSEF, SZÜCS NELLI, ÁCS ESZTER, RÁC JÓZSEF, FARKAS DÉNES, KRISTÁN ATTILA, SZABÓ NIKOLETT e.h., KATONA KINGA

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

mikor? hol?

PREMIER: 2018. február • Nagyszínpad

BANSÁGI ILDIKÓ

NAGY-KÁLÓZY ESZTER

NAGY MARI

TOMPOS KÁTYA

„... látom anyámat a nővéreivel, ahogy egyszer csak összekapaszkodva táncolni kezdenek, és önfeledten kacagnak-visítanak, mint a süldő lányok...”

Brian Friel

POGÁNYTÁNC

Michael Mundy kisfiúként egy Donegal megyei kis írfalu melletti tanyán él édesanyjával és a nagynénikkel. A fiú – befelé forduló, álmodozó gyermek, élénk képzeletvilággal – narrátorként vezet minket időn és téren át a felnőttek világában. Aratás ideje van, 1936 nyara. Az öt Mundy nővér hőiesen küzd a megélhetésért. Az életükben „jelenlévő” két férfi közül az egyik Jack bácsi, aki 25 évig élt Afrikában, és maláriásan, amnéziásan meghalni tért haza; a másik a nagyritkán felbukkanó apa, Gerry. A darab és a nők életének középpontban egy rádió van, amely olykor örült pogány táncra készíti az öt nőt.

„A 30-as évek vidéki Írországaiban az ősi pogány szokásokat elnyomó ideológia a gazdasági modernizációval (iparosítással) karöltve tönkreteszi az organikus élet maradványait is – írja Bertha Csilla. – A *Pogánytánc* is, mint a legtöbb Friel-dráma, egyszerre sugároz kétségbeesést és reménységet, nosztalgia és iróniát, otthonkeresést és elvagyódást.”

A szerző Brian Friel (1929-2015). „a legnagyobb drámaíró-tekintély ma Írországaiban, [akit] színpadi intelligenciája és pontos építkezése, erős társadalmi érzékenysége és humanizmusa, gyengéd humora és finom karakterrajzai” miatt tisztelnek – írta róla a 2003-ban megjelent ír dráma-kötet szerkesztője és fordítója, Upor László. Friel a londoni Evening Standard díját, az Olivier-díjat és a New York-i Drámakritikusok Körének díját is elnyerte. Huszonnégy publikált színdarab, két novelláskötet és számos Ibsen-, Csehov-, valamint Turgenev-adaptáció fűződik a nevéhez.

Friel az észak-írországi Killcogherben született, tízéves volt, amikor a család Londonderrybe költözött. Amikor 1962-ben az dublini Abbey Theatre (az ír nemzeti

színház) műsorára tűzte *The Enemy Within* című darabját, még tanárként dolgozott. 1964-ben bemutatott Philadelphia, itt vagyok! című darab nemzetközi sikere után színdarabírásnak szentelni idejét. Friel később Stephen Rea színésszel megalapította a Field Day Theatre Companyt. Három Tony-díjat is bezsebelt 1992-ben a *Pogánytánc* című darabjáért, az 1998-as filmverzió főszerepét Meryl Streep alakította.

A koreográfus Bozsik Yvette-et a Nemzeti Színházban az *Éden földön* és *Az Úr komédiásai* után egy szövegközpontú dráma rendezőjeként ismerhetjük meg. – Ez a rendezés számomra kihívás a naturalista és az absztrakt színház ütköztetésére, valamint a tánc hiányának, vágyának, a csendből való megzabolázhatatlan kitörésének megjelenítésére.

TÓTH AUGUSZTA

FEHÉR TIBOR

Brian Friel

Pogánytánc

Főbb szerepekben: BANSÁGI ILDIKÓ, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, TOMPOS KÁTYA, FEHÉR TIBOR, RÁTÓTI ZOLTÁN, BAKOS-KISS GÁBOR

közreműködik a Bozsik Yvette Társulat

Rendező-koreográfus: BOZSIK YVETTE

mikor? hol?

PREMIER: 2018. február • Gobbi Hilda Színpad

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

BODROGI GYULA

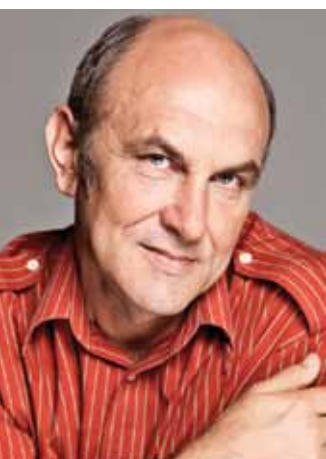
SCHNELL ÁDÁM

RUBOLD ÖDÖN

SÖPTEI ANDREA

VARGA JÓZSEF

„Maga a jó Isten is az ég ablakában ül, és nézi, hogyan fog itt kétezer ember megharcolni kétszáz ezerrel.”

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor

EGRI CSILLAGOK

– Hősökre, példaképekre ma is szüksége van a fiataloknak. A nagytettek, nagy érzelmek ma is megmozgatják a fantáziájukat. Úgy érzem, fontos, hogy a mindennapokból kiszakadva, a gyorsan változó, bizonytalanságokkal teli, igazodási pontokat nem nyújtó világunkban tiszta történeteket is el tudjunk mesélni. Gárdonyi regénye igazi nagy történet: szerelemről, hűségről (és árulásokról), bátorságról, hazaszeretetről, hősiességről, a felnőtté válásról... – mondja Vidnyánszky Attila rendező.

– A regényt elsősorban alapanyagként, és nem sorvezetőként kívánom felhasználni a színpadi műhöz – szögezi le Zalán Tibor, az adaptáció készítője. – A darabra készülve, a regény második újraolvasásakor tűnik fel egy alcím, amelynek már rég ki kellett volna ütnie a szememet: *Bornemissza Gergely élete*. És szembe kell néznünk a közös emlékezet nagy átverésével! Valamennyien, akik egykor és valaha olvastuk a Gárdonyi-könyvet, arra emlékszünk, hogy a regény Eger várának az ostromáról, Dobó, Mekcsey, Bornemissza stb. hősiességéről szól. Pedig nem (csak)! Az öt részből álló könyvnek mindössze az utolsó két fejezete foglalkozik az ostrommal, az első három valójában Bornemissza Gergely gyermekkorát, ifjúságát, Török Bálint-mentő sztambuli kalandját tárgyalja. Mindennek föl kell kerülnie tehát valamilyen formában a színpadra, ami a könyvben fontos és megszólító.

– Amit eddig (már) tudok: az *Egri csillagok* ostroma feltétlenül központi része kell, hogy legyen az adaptációnak, pontosítva, minden történetét annak kell magába foglalnia. A fiatalok körében már teljes természetességgel elfogadott (és értett) flashback-technika segítségével könnyűszerrel fel tudom idézni, az ostrom „dramaturgiai szüneteiben” mindenféle erőszakoltság vagy

szájbarágás nélkül meg tudom eleveníteni, a múlt eseményeit, úgy Bornemissza Gergely életének részleteit, mint a magyar történelem törökkorabeli eseményeit, lásd Buda török elfoglalása, illetve föl tudom villantani a kor jellegzetes és jelentős figuráit Török Bálinttól György barátig, Zrínyi Miklóstól a megövezgyült királynéig.

– Nem fog hiányozni – az ostrom „mindennapi” izgalmait mellett az a fajta izgalom sem, mely nem feltétlenül kollektív érzelmnyilvánítást kíván meg a nézőtől. Jumurdzsák és talizmán-gyűrűje vörös (véres) vonalként húzódik végig a történeten. Természetesen a várat eláruló Hegedűs hadnagy a feldolgozásban is elnyeri méltó büntetését, a bitófát. És szándékomban áll a színpadon a hős egri nők mellett a várban lévő, hol ostrom-tanúként, hol abban aktív résztvevőként jelen lévő gyerekeket-fiatalokat is a történet szolgálatába állítani, hogy egy távoli párhuzammal éljek, ők lesznek (voltak, lehettek?) az „egri srácok”.

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor

Egri csillagok

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, BODROGI GYULA, SCHNELL ÁDÁM, SÖPTEI ANDREA, RUBOLD ÖDÖN, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN NÁNDOR, BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncegyüttes

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2018. március • Nagyszínpad

BARTA ÁGNES

FEHÉR TIBOR

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

BORDÁS ROLAND

„Olyan nehéz a szívem, doktor úr,
úgy rám fekszik valami bánat, sírnom kell,
ha meglátom a fogason a kabátom.”

Georg Büchner

WOYZECK

Georg Büchner befejezetlen drámája valós eseményen alapul: 1821-ben, Lipcsében, Johann Christian Woyzeck borbély, több késszúrással megölte barátnőjét. A korabeli közvéleményt évekig lázban tartotta a latolgatás, beszámítható-e vajon Woyzeck, valójában mi vitte őt rá erre a gyilkosságra.

Mindössze 23 éves volt Büchner, amikor 48 filmszerű képben, valós történetek alapján megfogalmazta a kiskatona tragédiáját. Költői vízióiban szinte már expresszionista eszközökkel rajzolja meg a tébolyba és gyilkosságba kergetett szerencsétlen főhős alakját, valamint azt a környezetet, melynek lakói, többek között a sadista Kapitány, a tudományos fantazmagóriákkal bibelődő Doktor, a nőcsábász Ezreddobos, valamint Marie, a prostituálódó leányanya, egyre mélyebbre kerülnek az őket (is) mozgató társadalmi rendszerben.

„Igenis, kapitány úr, az erény, az nálam még hibádzik. Tessék csak nézni: nekünk, egyszerű népnek, nincs erényünk, minket csak úgy elfog a természet, hanem ha úr volnék, volna óráim, kalapom, bodros hajam, és tudnék szép előkelően beszélni, akkor már én is erényes akarnék lenni. Szép dolog az erény, de én csak egy szegény ördög vagyok” – így beszél Woyzeck, a háborút és az világot megemészteni nem képes kissebber. Aki „papírhajó az óceán közepén” – a jelen előadás fő mottója. Sorsukra hagyatva, az esztét vesztő hős és az őt övező szükséztű, lecsupaszított karakterek mind a békétlenséget övező örök szorongás, az ösztönök megborulásának és a szerelem elkorcsosulásának egészét adják ki. Mindazonáltal, a kiút és a megváltás folyamatosan karnyújtásnyira van a főhőstől, ám a tragikus kifejelet pont ebből a közelségből származik: Woyzeckre,

akár egy megrészegült cirkuszi artistára, egyre jobban hat a gravitáció, míg végül a zuhanás elkerülhetetlenné válik.

A fiatal alkotócsapat Büchner művén keresztül keresi a választ arra, hogy mai „plakátmagányunkban”, kitálalt ideák között, képesek vagyunk-e újra felismerni és megélni érzelmeinket és emberségünket. Valamint nagy kérdés az is, vajon melyek azok az ideák, melyek természetünkből fakadóan követendők, és nem egy mesterséges társadalmi folyamat negatív produktumai: „Nálunk szegényeknél, tessék elhinni, pénz beszél, kutya ugat. Akinek nincs pénze... az olyanfajta tesz a morálra a világban! A magunkfajta is húsból-vérből van! Mi mindenképpen nyomorultak vagyunk, akár itt, akár a másvilágon. Ha följutunk a mennyországba, biztos, hogy nekünk kell segíteni mennydörögni.”

BERETTYÁN SÁNDOR

Georg Büchner

Woyzeck

Főbb szerepekben: NAGY MÁRK e. h., BARTA ÁGNES, FEHÉR TIBOR, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BORDÁS ROLAND, BERETTYÁN SÁNDOR, NAGY BALÁZS e. h., BENEDEK DÁNIEL e. h., HERCZEG PÉTER e. h., MÉSZÁROS MARTIN e. h.

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: 2018. április • Gobbi Hilda Színpad

UDVAROS DOROTTYA

FARKAS DÉNES

KRISTÁN ATTILA

MÁTYÁSSY BENCE

SÖPTEI ANDREA

„Azt gondoltad
halász leszel,
de te voltál a hal.”

TÓTH LÁSZLÓ

Bertolt Brecht

A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK

Brecht kevés darabjára hatottak úgy a napi politika változásai, mint *A gömbfejűek és a csúcsfejűek*. A darab 1932 és 1936 közötti időszakban keletkezett, amikor Németország előre nem látható módon, és mértékben átváltozott. Brecht megbízást kapott, hogy a berlini Volksbühne számára dolgozza át Shakespeare *Szeget szeggel* c. darabját. Az 1932 januárjára tervezett bemutatóra nem került sor. Brecht végül az átdolgozás helyett inkább saját darabot írt.

A Reichstag égésének másnapján, 1933. február 28-án Brecht családjával együtt elhagyta Németországot, kofferjében a *Gömbfejűek* kefelevonatával. A *Szeget szeggel*ből megtartotta a kiindulópontot, és néhány motívumot. Shakespeare hercege gyenge uralkodó, aki nem tud úrrá lenni a birodalmában tomboló szabadosságon. Átengedi hatalmát a hite szerint talpig becsületes, aszkéta Angelónak. De Angelo nem aszkéta, és csúnyán visszaél a hatalommal. Aztán a jó herceg visszatér, és mindent jóra fordít. De annak, hogy a rossz, amit jóra kell fordítani, bekövetkezhetett, ő az oka. Gyengesége, gyávasága, az emberismeret hiánya. Brecht Alkirály sem képes leküzdeni országában a túltermelési válság okozta gondokat. A baj nem erkölcsi. Gazdasági. Alantasabb. Durvább. És durvábbak az emberek, a problémák, a megoldások.

Például az apácának készülő Isabella szerepét nem a volt szerelmes játssza el a kizsartolt randevún, hanem Nanna, a kurva, akinek ugye mit számíthat ez, de aztán végigerőszkolja az összes börtönőr is. A földbérlok nem tudnak bérleti díjat fizetni, lázadoznak. Egy háború jól jönne, de előbb le kellene törni a lázadókat. Az államtanácsos felhívja az Alkirály figyelmét Iberinre, aki sajátos ideológiájával megoldhatná a problémát. Azt hirdeti, hogy Yahoo országában kétféle ember él: csuhok és csihok, vagyis gömb- és csúcsfejűek. És

minden baj forrása a gaz csihok. Az Alkirály, nem túl meggyőző ellenkezés után – mert ő nagyon is tudja, miféle embernek és eszmének engedi át alattvalóit –, lelép. A piszkos munkát pedig elvégzi Iberin. Mire az emberek rájönnek, hogy a csihüldözéstől nem lesz jobb életük, a lázadást leverik. Az alkirály visszajön, itt-ott kiigazítja Iberin goromba intézkedéseit, pl.: beszünteti a gazdag csih elleni bírósági eljárást. Azok a bérlok, akik azt hitték, hasznát húzhatnak a zavaros helyzetből, még kiszolgáltatottabbak lesznek. Most már jöhet a háború.

A gömbfejűek és a csúcsfejűek nem tartozik a Brecht-kanonhoz. A tandrámák és az emigrációban született „nagy” darabok közti intervallumban született. De az emberi természet ugyanabban a gazdagságában mutatkozik meg, mint valamennyi darabjában. És az indulat, a valódi problémák szenvedélyes néven nevezése, hogy nyíljon már fel a szemünk, lássunk már tovább az orunknál – az hamisítatlan Brecht.

Bertolt Brecht

A gömbfejűek és a csúcsfejűek

Főbb szerepekben: UDVAROS DOROTTYA, FARKAS DÉNES, KRISTÁN ATTILA, SÖPTEI ANDREA, TROKÁN NÓRA m. v., VOITH ÁGI m. v., MÁTYÁSSY BENCE, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, HERCZEG PÉTER e. h., MÉSZÁROS MARTIN e. h., NAGY MÁRK e. h.

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

mikor? hol?

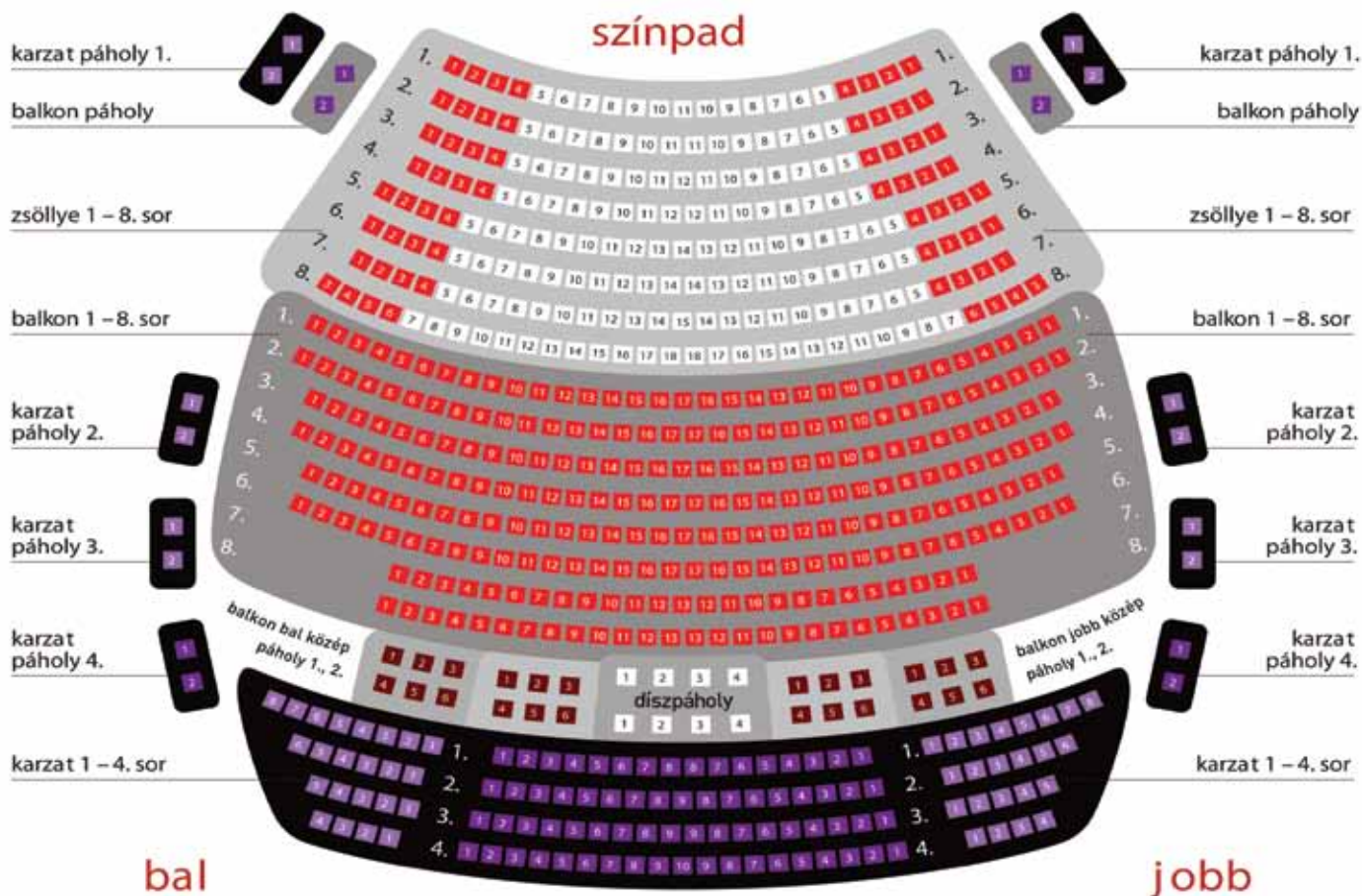
PREMIER: 2018. május • Gobbi Hilda Színpad

ÚJ ÉVAD

2017/18

BÉRLETEK MÁR KAPHATÓK!

Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

NYÁRI NYITVATARTÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

június 9-ig: H–P 10–18 óra, Szo–V 14–18 óra

június 10–augusztus 20.: zárva

augusztus 21–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

Andrássy úti jegyiroda:

június 9-ig: H–P 10–19 óra, Szo 11–19 óra, V zárva

június 10–július 10.: H–P 10–17 óra, Szo–V zárva

július 10–július 30.: zárva

július 31–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

20 000 Ft

4 nagyszínpadi bemutatóra érvényes

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki a zsöllye közepüléseire. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

Pierre Beaumarchais: **Figaro házassága** (2017 november),
Móricz Zsigmond: **Úri muri** (2017. december),
Anton Csehov: **Cseresznyés kert** (2018. február),
Gárdonyi Géza–Zalán Tibor: **Egri csillagok** (2018. március)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2017/18-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI” SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

SINKOVITS IMRE bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye | II. árkatagória: balkon |

III. árkatagória: karzat

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 000 Ft
II. kategória	6 300 Ft
III. kategória	4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	7 600 Ft
II. kategória	6 000 Ft
III. kategória	4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 100 Ft
II. kategória	4 300 Ft
III. kategória	3 400 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

Fjodor Dosztojevszkij: **A KROKODILUS**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; Branislav Nušić: **A MINISZTER FELESÉGE**; Michel de Ghelderode: **AZ ÚR KOMÉDIÁSAI**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**; William Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM**; **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**; Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádaszy László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**; Ferenczi György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**; Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon):

Eurripidész: **HIPPOLÜTOSZ**; Ingmar Bergman: **SZENVEDÉLY**; Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK**; William Shakespeare: **III. RICHÁRD**; Colm Toibin: **MÁRIA TESTAMENTUMA**; Rejtő Jenő nyomán: **SZÁJON LÖTT TIGRIS**; Szép Ernő: **„CSAK SZÓLANI EGY SZÓT MINT EMBER”**;

Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**; Szergej Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borges: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven); Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**; Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**; Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**; **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr); Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**; Örkény István: **TÓTÉK**; William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**; Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**; Henrik Ibsen: **BRAND**; Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**; **6** – Anton Csehov: A hatos számú körterem című elbeszélése nyomán; Vladislav Vančura – Ernyei Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**; Conor McPherson: **A GÁT**; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR**; **FEDÁK SÁRI**; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL**; **HAZÁT ÉS SZERELMET KERESSEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

IV. MITEM

11 ország 17 társulatának 28 előadása volt látható 2017. április 13. és 30. között a Nemzeti Színház fesztiválján, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón. Kibővített Nézőpont rovatunk ezúttal ezt a gazdag kínálatot veszi górcső alá. A MITEM-en vendégszereplő világhírű lengyel Andrzej Seweryn pedig diktatúráról, szabadságról és Shakespeare-ről mesélt.

Jelenet az Anyeginből

MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

DÁNIA

SALT / SÓ

rendező: EUGENIO BARBA
Odin Színház, Holstebro

AVE MARIA

rendező: EUGENIO BARBA
Odin Színház, Holstebro

LENGYELORSZÁG

SHAKESPEARE FOREVER!

rendező: Andrzej Seweryn
Teatr Polski, Varsó

LETTORSZÁG

FEKETE TEJ

rendező: Alvis Hermanis
Rigai Új Színház

LITVÁNIA

Franz Kafka

AZ ÉHEZŐMŰVÉS

rendező: Eimuntas Nekrošius
Meno Fortas Színház, Vilnius

MACEDÓNIA

AZ ÉLET SZÉP

rendező: Alexander Morfov
Macedón Nemzeti Színház, Szkopje, Macedónia

MAGYARORSZÁG

Edmond Rostand

CYRANO DE BERGERAC

rendező: David Doiasvili
Nemzeti Színház, Budapest

Fjodor Dosztojevszkij

A KROKODILUS

rendező: Valerij Fokin
Nemzeti Színház, Budapest

Ivan Viripajev

RÉSZEGEK

rendező: Viktor Rizsakov
Nemzeti Színház, Budapest

Országok, előadások, társulatok

NORVÉGIA

AMERIKAI ELEKTRA

rendező: Eirik Stubø
Det Norske Teatret, Oslo

OLASZORSZÁG

Tiziana Barbiero

ROSSO ANGELICO - EGY ÉTERI UTAZÓ TÁNCA

Rendező: Tiziana Barbiero
Teatro Tascabile di Bergamo

AZ EGÉRLYUK: PÁRBESZÉD DOSZTOJEVSZKIJE

rendező: Thomas Richards
Jerzy Grotowski és Thomas Richards Workcenter,
Pontedera

OROSZORSZÁG

Fjodor Dosztojevszkij

BŰN ÉS BŰNHŐDÉS

rendező: Vidnyánszky Attila
Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár

Mihail Lermontov

ASIK KERIB

rendező: Iszkander Szakajev
Almetyjevszki Tatár Állami Drámai Színház,
Almetyjevszk

Alekszandr Puskin

JEVGENIJ ANYEGIN

rendező: Rimas Tuminas
Vahtangov Színház, Moszkva

Andrej Platonov

FRO

rendező: Mihail Rahlín
„Július-együttes” – MHAT 9. Stúdió, Moszkva

ROMÁNIA

Visky András

PORNÓ

rendező: Visky András
Szatmárnémeti Északi Színház, Harag György
Társulat

FAUST

rendező: Silviu Purcărete
Radu Stanca Nemzeti Színház, Nagyszeben

Bartis Attila

A NYUGALOM

rendező: Radu Afrim
Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós
Társulat, Marosvásárhely

SVÉDORSZÁG

Henrik Ibsen:

HEDDA GABLER

rendező: Anna Pettersson
DRAMATEN – Királyi Színház, Stockholm

Hedda Gabler

EZERARCÚ NŐK

Hedda Gabler, Faust, Jevgenyij Anyegin, Az éhezőművész

Melyiket a kilenc közül? – kérdezhetném Jókai Mór karácsonyi novellájának hőseivel, aki nem tud választani kilenc gyereke közül, mert mindegyik kedves a szívének. A kilenc előadás, amit az idei MITEM-en láthattam, kivétel nélkül tanulságos volt. A tatároké, az *Aszik Kerib* azért, mert rámutatott, honnan indult a színház, a román *Faust* azért, mert azt prezentálta, hogy egy-egy előadás ma már szétfeszítheti a kőszínházi kereteket.

Ami a kettő között van, tizenöt-húsz évvel ezelőtt elképzelhetetlen volt. A színpadtechnika viharos fejlődése mozgásba hozta a játékter minden elemét, a csendben háttérbe húzódó fővilágosító helyét fénytervezők vették át, szinte minden társulat alkalmaz videó-rendezőt, hangtervezőt. Zenészek ülnek a színpadon, s nemcsak aláfestés a dolguk, hanem aktív részvétel a cselekményben. Amelyik színház nem tudja ezt produkálni, komoly bajba kerülhet, hiszen a néző elemi igénye a tökéletes színpadkép, a jó zene, a dinamizmus. Persze, a technikával vissza is lehet élni, könnyedén el lehet fedni a mondandó sekélyességét, a színészi játék hiányosságait.

A stockholmi *Hedda Gabler* három férfi szereplője csak a háttérben vetített filmen van jelen. Ibsen eleven hősnőjének kezében ott a távkapcsoló: bármikor leállíthatja életének megnyomorítóit. Remek, újszerű ötlet, tizenöt percig tetszetős is, aztán a néző gondolkodni kezd. Nem érti a múltban elkövetett vétkeket, s azt sem nagyon, Hedda miért tragikus hősnő, ha bármikor kitörölheti, megszakíthatja egykori szerelmé,

férje és barátja akcióit. Ebből az előadásból csak az derül ki, hogy minden férfi elviselhetetlen, s a nők joggal távolítják el őket életükből, múltjukból és jövőjükből. Hedda itt nem önmagára fog fegyvert, hanem élete árnyaira. Éljen a feminizmus, sugallja Anna Pettersson előadása, de mi azért úgy gondoljuk, Ibsen darabja jóval bonyolultabb a divatos szlogeneknél. A technika remek, az előadás mégis végtelenül sivár.

A moszkvai Vahtangov Színház *Jevgenyij Anyegin*jében is van néhány bizarr, vitatható elem, de rengeteg izgalmas kérdést felvet, ráadásul olyan fantasztikus képi világgal ajándékoz meg a kiváló rendező, Rimas Tuminas, olyan varázslatos fénytechnikát alkalmaz, hogy egyetlen pillanatra sem tudjuk levenni a szemünket a színpadról. A legkülönösebb kérdés, amit a rendező feltesz: lehet-e egy színházban nem dramatizálni, dialógusokra, monológokra osztani, csupán elmondani Puskin közismerten gyönyörű verses regényét? Mint kiderül, lehet, és megjelenhet két Anyegin, két Lenszkij is. Jöhet szenvedélyes zene a *Keresztapából*, de ettől, meg az Al Pacinóra vett fiatal Anyegintől még minden ízében orosz marad az előadás. Ehhez persze kell egy zseniális Tatyjana (Olga Leman), aki az olykor extravagáns ötletek fölé kerekedik, s úgy testesíti meg a klasszikus orosz nőideált, hogy közben meg-
hasad a szíve a vállalt hűségben, a szerelem nélküli életben. Ő Hedda Gabler ellenpontja.

A világ tele van szép, ártatlan lányokkal, vallja Silviu Purcărete, aki a Kőbányai úti Eiffel-csarnokban játszatta el Goethe általa megál-

MITEM • ELŐADÁSOK, BENYOMÁSOK

Az éhezõművész

Faust | fotó: Paul Baila

modott *Faust*ját. Nemcsak hét Margittal lép meg a világhírű román mester, hanem a színésznővel játszatott, semleges nemű Mephistóval is. (A kivételes tehetségű Ofelia Popii hanghordozására, mozgására, gesztusaira sokáig emlékezni fogunk. Kiváló partnere volt a beugró magyar Faust, Bács Miklós.) Purcárete olyan a mai színházban, mint Fellini volt a múlt század közepén az olasz filmművészetben: csupa

ötlet, sziporkázó humor és tragikus mélység. Utánozhatatlan fantázia, költőiség. Tükröt tart a mai világ elé: tessék, lépjete át a korlátokon, élvezzétek az életet, a szabad szerelmet. Ideig-óráig biztosan elbűvöl benneteket a végtelen szabadság (Walpurgis éj), de aztán fel kell ébrednetek, és szembenéznetek a pusztítással, amit végeztetek. A megbecs-telenített Margit megöli anyját, gyermekét s beleőrül kínjaiba. És minden áldott nap jön az új áldozat, egyetlen ártatlan Margit sem úszhatja meg... Purcárete világsztár, követhetetlen zseni, a nagyszabású előadás pedig nem véletlenül járja a világot.

Világsztár a MITEM utolsó előadásának rendezője, Eimuntas Nekrosius is, aki ezúttal Franz Kafka *Az éhezõművész* című, alig tíz oldalas elbeszéléséből formált másfél órás előadást vilnusi társulatával. Ahogy a moszkvai Vahtangov Színházban, itt sem dramatizálták a történetet, hanem a jelenlévő nagyszerű színészek különböző akciók köré szervezve felmondták Kafka novelláját. A címszereplőt nem ketrecbe zárt, elgyötört férfi, hanem egy gyönyörű nő alakította (Viktorija Kuodyté mindent tud a színjátszásról!), mellette botladozott a három fontoskodó, sokszor mulatságos menedzser, akik a művészből élnek, de képtelenek megbirkózni a mind nyomasztóbb helyzettel, a közönség egyre lanyhuló érdeklődésével. Hibátlan előadás négy szereplővel, puritán színpadképpel a Nemzeti nagyszínpadán. Nekrosius ezúttal azt bizonyította, hogy érdemes egy-egy nagy színészre építeni az előadást. A vastaps ezúttal is kijárt.

Persze vastapsot érdemelniének a fesztivál szervezői is, akik fáradhatatlan mosollyal fogadták a vendégeket, a közönséget, akik világsztárokat hoztak Budapestre. Ennyi emlékeztető színházi produkciót két hét alatt nem láthatott még Budapest! Rendben volt a két nyelvű fordítás (többnyire magyar és angol), mindig voltak az előtérben színlapok, másorfüzetek.

A Nemzeti műszaki gárdájának is kijárna a taps: napról napra építették a színpadokat, s ahogy a vendégek mesélték, nem lehetett olyan kérése a társulatoknak, amit ne teljesítettek volna.

OSZTOVITS ÁGNES

Rosso Angelico – Egy éteri utazó tánca

IGAZGATÓI SZÍNHÁZ ÉS/VAGY NYITOTTSÁG?

Talán nem véletlenül alakult ki látens, de annál izgalmasabb koncepcionális vita Nagy József és Vidnyánszky Attila között a MITEM 2017 kapcsán. Azt írja a koreográfus a fesztiválköszöntőjében saját korábbi avignoni társművészi-fesztiválszervezői krédójáról: „Rendkívüli alkalmat teremtettem ez számomra, hogy művészi világomat, territóriumomat (...) hozzám közel álló alkotókon keresztül is bemutatthassam.” Szerinte Vidnyánszky a MITEM-en szintén „egy hozzá közelálló művészi univerzumot akar bemutatni, a színházon belül egy olyan költői vonalat, amely az ő látásmódjára is jellemző”. Amikor Kornya István szembesíti ezzel a felvetéssel Vidnyánszkyt, ő úgy reagál a magazin hasábjain erre: „a MITEM – de igaz ez a Nemzeti Színházra is – tükrözi az én színházi ízlésemet... De (...) koncepciójában van egy még ennél is fontosabb szempont: a nyitottság. Sőt, maga a nyitottság a koncepció!” Az interjú címe is ez a végső tétel lesz, attól tartok azért, mert Nagy József mellett mások is úgy érezhették, mintha túlságosan is a Nemzeti Színházban

értvényesülő színházesztétika határozná meg a MITEM-es külföldi előadások, határon túli színházi programok válogatását.

Vidnyánszkynek viszont nyilvánvalóan igaza van, amikor hangsúlyozza: a nyitottság igényével bőven összefér valamifajta szellemi közösségkeresés is. S ne vonjuk kétségbe, hogy őszintén kíváncsi másfajta színházi kalandokra is. Lehet ez a néző szubjektív – adott esetben szükségszerűen egyoldalú – benyomása: hogy a választott felhozatalra túlságosan erősen rányomja bélyegét a nemzetis műhelyt meghatározó igazgató művészi ízlése. Valószínű, hogy az erős egyéniség „elfogulatlan” választásaiban is mindig ott lesz egyéniségének lenyomata. Sőt, egy ilyen méretű seregszemlénél bizonyos fokig kíváncsatos is, hogy a válogató ízlése, erőteljes kisugárzása érvényesüljön: ez biztosíthatja az előadásfolyamnak azt, hogy ne essen szét darabjaira, vagyis egységes profilt, jól meghatározható arcú kölcsönöz a fesztiválnak.

Én magam ugyanakkor, olyan kritikusként, akinek – épp a Nemzeti jóvoltából – módom volt egy évadon át követni a repertoár építését, úgy gondolom, merészebben válogathatna a MITEM a jelentkezők közül, ha tetszik, többet kockáztathatna. A nagy fesztivál épp arra esély, hogy új hangokat, ismeretlen színházeszményeket kockázatmentesen mutathasson be a színház. Azt persze én sem tudom, hogyan tudná „lejjebb csavarni saját lángját” egy erős művészi egyéniség – a színházalapítótól meg éppenséggel azt várjuk, hogy „nyilatkoztassa ki magát”. De a színházi találkozó esztétikák ütköztetésére is alkalmas terep.

Ez persze csak futó ötlet a részemről, az idei felhozatal szűk metszete – ám az előző három MITEM alaposabb ismerete – alapján formált vélelem, semmi esetre sem bizonyosság. S persze ilyen általánosan fogalmazva semmit nem mond sem az egyes előadások értékéről, sem az egész seregszemle művészi színvonaláról. Főként azért nem, mert a felhozatalban találunk nagyon erős előadásokat éppúgy, mint közepes darabokat, függetlenül attól, hogy az itt honoshoz hasonló, vagy tőle eltérő színházeszményen alapulnak.

Az elvi kérdés körüljárása után azonban lássuk konkrétan, milyen tapasztalatokkal gazdagította a kritikust a MITEM 2017! Itt van mindjárt a bergamoi Teatro Tascabile di Bergamo produkciója, Olaszországból. A prózai és táncszínházi elemeket elegyítő *Rosso Angelico*

– *egy éteri utazó tánca* című előadás szavakkal és zenével és tánccal fogalmaz. Költői-filozófiai látomás inkább, mint pontosan kivehető történet, mely a haláltánc középkori műfajára kíván építeni, de nagyon is kortárs eszköztárral dolgozik (zenében és táncban egyaránt). Az eszközök egy része morbid és hosszú távon közhelyes-unalmas: ilyenek a vissza-visszatérő csuklyás halálfejek. Annál erősebb a zene és a tánc együttes hatása, legikonikusabban a fénnel vörösrre festett homokot szóró táncos körtáncában, melyet már a programismertető illusztrációja is kiemelt, de ugyanilyen szép (igen, valljuk be, szép) az estélyen, a díszvacsora után a férfi (a halál angyala) és a szeretett nő tánca, Brel dalára.

Meghatározó eleme volt az idei MITEM-nek (ahogy a Vidnyánszky-féle Nemzetinek is) az orosz kultúra – időnként kicsit túlzott – jelenléte. A 19. századi oroszok persze sokunk kedvencei – én most a *Jevgenyij Anyegin* előadást néztem meg (Dosztojevszkij kimaradt). És szó se róla, a Vahtangov Színház igencsak színvonalas, ha talán kicsit vontatott, hosszúra nyúló előadást hozott el Pestre a litván származású Rimas Tuminas vezetésével. A politikailag pikáns módon orosz színházban dolgozó litván mester (aki maga is egy neves színházi találkozó szervezője) kezén nem tűnnek el az orosz nemzeti utalások a darabból, de félreérthetetlenül a műnek az emberi élet forgandóságával, kiszámíthatatlanságával küszködő filozófiai vonulata válik meghatározóvá. A színpadon elszabadul a nagyromantika, és az itthon sokszor patetikusnak kikiáltott teátrális elemek időnként nagyon is hatásosan kezdenek működni – például amikor a párbaj után a „hóagyú” vadul fújni kezdi a havat. Érdekes ötlet Anyegin szerepének megkettőzése, s az öreg férfi(ak) és fiatal lány kapcsolatává átvált szerelmi szál. De időnként a teatralitás igénye (ez a nagyon is nemzeti vonás) túlzóvá válik – legbántóbban, amikor az utolsó jelenetben szívbemerkolónan bekorcsolyázik egy medvével a hősnő.

A közönség orosz fele felállva tapsolt nemcsak ez után a jelenet után, hanem másnap, Andrej Platonov *Fru*-ja után is. Amit az tett kicsit groteszkké, hogy az utóbbi előadáson nem csak a záró színpadképet töltötte be egy hatalmas Sztálin fej, hanem a nézőközönséget is vörös alapra festett orosz mozgalmi jelszavak ölelték körül. Vidnyánszky egyik kedvence, Viktor Ryzsakov hozta létre azt a fiatalokból álló társulatot, a Július-együtttest, amely a generációsan is közülük való rendező utasításait követve valamifajta nosztalgiát támaszt az 1920-as évek Oroszországa iránt, mondván, a tiszta szívű fiatalok akkor is boldogságra, szerelemre vágytak. E tétel igazságát nyilván nem vonhatjuk kétségbe, ám a politikailag még sem ártatlan korszak ilyenfajta „megbocsátó” bemutatásával kapcsolatban igen is felmerül a „történelmi igazságtétel” egyáltalán nem problémátlan színházi kérdése.

Összességében? Úgy gondolom, hogy egyáltalán nem vádolható erőtlenséggel az idei MITEM sem. Ám a nagy nevek és a jó előadások mellett további vonzerőt jelenthet, ha a jövőben a fesztivál bátrabban merít az eltérő színházi kultúrákból.

HORKAY HÖRCHER FERENC

Szerb Antal harminckilenc évesen úgy nyilatkozott, hogy a *Bűn és bűnhődés*, amelyet Dosztojevszkij egyébként negyvenöt évesen tett közzé, leginkább a fiatalokat szólítja meg. Ellentétben a későbbi művekkel, a *Félkegyelművel* és a *Karamazovokkal*, amelyek olvasói között valamennyi korosztály megtalálható. Alighanem tévedett. Talán nem volt ideje elmélyülni a 20. századi modern regény nagy előfutárának munkásságában. De mi ez a Szerb Antal-i *bon mot* ahhoz képest, hogy 2016-ban a közönség szavazatai alapján a hatszáz oldalas regény bekerült a világ száz legjobb krimije közé? (Igaz, csak a kilencvenharmadik helyen.)

Vidnyánszky Attila úgy nyúlt minden idők egyik legfontosabb regényéhez, hogy nem tett gesztust sem az időt mind gyorsabban pergető, türelmetlen ifjúságnak, sem a krimiolvasóknak. Esze ágában sem volt lenyesegetni a gyilkosság és a beismerés közötti szakaszt elnyújtó mellékszálakat, kiiktatni mellékszereplőket. A szentpétervári Alekszandrijszkij Színház április 23-i budapesti előadását látva meggyőződésünk, hogy nem az orosz közönség igényeinek kívánt magyar rendezőként megfelelni, amikor a polifonikus regény valamennyi fontos szolamát színre vitte, hanem önmagának, a saját Dosztojevszkij-olvasatának, amelyben minden figura egy-egy életstratégiát mutat fel, egy-egy utat az általa vágyott üdvösség felé. Az utak többször keresztezik egymást, s végül nagyrészt zsákutcának bizonyulnak. Raszkolnyikov embert öl, mert úgy véli, hogy az intellektuálisan a világ felett álló halandónak joga van igazságot osztani. De miután gyilkolt (s nemcsak a visszatérítő uzsorásasszonyt, hanem annak ártatlan húgát is megölte), megzavarodik tettétől. Fogal-körömmel ragaszkodna elméletéhez, de minden-minden arra kényszeríti, hogy szembenézzen önmagával. A családja pénzét elvő és elkártyázó Marmeladov pusztulása éppúgy, mint anyja és húga önfeláldozó jósága, a húgát hírbehozó Szvidrigaljev cinizmusa, a húgát számításból elvenni igyekvő Luzsin rideg pragmatizmusa vagy barátja, Razumihin hűsége. Csakhogy ez még kevés. Szükség van Szonyára, Marmeladov lányára, aki naponta kiáll az utcára, hogy kistestvéreinek a betevő falatot megkeresse törekeny testével. Szonyára, aki tiszta lelkét, Istenbe vetett hitét meg tudja őrizni kéjsóvár férfiak ágyában is. És mindenek előtt szükség van Porfirij Pet-

Osztovits Ágnes

„Az Alekszandrijszkij Színház kiváló gárdája lubickol a remek szerepekben. Mindenki megmutatja, hogy a legmagasabb szinten űzi a színészmesterséget.”

Gyóntatónk, Porfirij Petrovics

rovics vizsgálóbíróra, aki már az első találkozás után rá tudná bizonyítani a gyilkosságot Raszkolnyikovra, de vár. Neki nem az a fontos, hogy rabosítsa a nyomorult egyetemistát, hanem hogy rávezesse: egyetlen teremtmény sem pusztíthat el egy másik életet. Szellemes vitapartnerként tűnik fel Porfirij Petrovics, s végül gyóntató és feloldozó atyává lesz: menj, fiam, bánd meg bűncidet, vezekelj. Színes, kapucnis, maira hangolt ruháját félredobva egyszerű reverenda-féleségben mutatkozik az utolsó jelenetében.

Vidnyánszky Attila az emberi természet sokszínűségével szembesít bennünket az előadás folyamán. Raszkolnyikov örökké pénzre vágyik, de mihelyt pénzhez jut, odaadja rubeljeit a nála nyomorultabbaknak. Dunya, Raszkolnyikov húga minden megaláztatást vállal bátyjáért, de a testét nem adja csábítójának (Szonyával ellentétben). Szvidrigaljev gátlástalan ficsúrként is nagylelkű Szonya kistestvéreivel. És még hosszan sorolhatnánk a szereplők jellemének látszólag egymást kizáró vonásait.

Az Alekszandrijszkij Színház kiváló gárdája lubickol a remek szerepekben. Mindenki megmutatja, hogy a legmagasabb szinten űzi a színészmesterséget. Nagyszerű „szólókra” kapnak lehetőséget, mégis minden idegszálukkal figyelnek egymásra.

A nézőt alaposan igénybe vevő két és félórás első rész után mást sem lehetett hallani a folyosókon, mint a színészek felsőfokú dicséretét. Hogyan lehetséges, hogy nincsenek hamis hangok, kimódolt gesztusok, hatásvadász megoldások?

Miközben ódákat zengünk az orosz színjátszásról, hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról, hogy a rendező milyen kiváló játékfel-

tételeket teremtett. A hatalmas színpadon pillanatok alatt változnak a színek, kitágul és beszűkül a tér – szinte észrevétlenül. A konstruktivizmus jegyeit mutató díszletek jól funkcionálnak, bár közel sem olyan hatásosak, mint Vidnyánszky állandó alkotótársa, Oleksandr Bilozub hazai színpadképei. A jelmezek izgalmasan eklektikusak, korhűek és nagyon maiak, ahogy a zene is.

Az öt és félórás előadás vége vastaps. A nagyszerű előadásokat felvonultató MITEM egyik legemlékezetesebb produkcióját láttuk.

Bűn és bűnhődés: a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház vendégjátéka a MITEM-en

„A szereposztás egyszerű. Csak ki kell osztani, csak kell hozzá, aki megfelel. És csak össze kell rendezni őket. Szinte nincs hiba.”

Kukorelly Endre

„Hengerítsétek el a követ”

„Képzeld el, Rogya, hova lyukadtak ki” – így a naiv-ártatlan, „hórihorgas, esetlen” Razumihin (Viktor Suraljov) barátjának, a bűnösnek, Porfirij, a vizsgálóbíró (Vitalij Kovalenko) lakásán – „hogy van-e bűn, vagy nincs?”. A bíró pedig a hitről kérdezi: „És Lázár feltámasztását is hiszi?” S az igenlő válasz után: „És szó szerint hiszi?”

Bűn és hit, szó szerint.

„Mert olyan sokáig ott van a holttest... szaga van”, mondja Szonya (Anna Blinova) halott apjáról, Marmeladovról, előre megidézve csodálatos monológiát, Lázár feltámasztása történetét: „Monda néki a megholtak nőtestvére, Márta: Uram, immár szaga van, hi-

szen negyednapos. Monda néki Jézus: Nem mondtam én néked, hogy ha hiszel, meglátod majd az Istennek dicsőségét?” (Jn 11). Muszáj összeszedned magad.

Hogy ne sírj.

De miért is ne sírj?

Szonya „majdnem gyermek”, ahogy Dosztojevszkij írja. „Arca nyílt, de egy kicsit ijedt”. Egy kicsit! Kapernaumov szabó lakásában él. Szabó, nem tiszt, mint a kapernaumi, aki így beszélt:

„Uram, nem vagyok méltó arra, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szót szólj, és meggyógyul a szolgálóm” (Mt. 8. 5). A szabó nem beszél. „Az az ember dadog, meg sánta is. A felesége is... vagy nem, az nem dadog, csak nem ejti tisztán a szót”, mondja Szonya Raskolnyikovnak.

Aztán felolvassa neki a Lázár feltámasztását. „Tisztán, szilárd hangon.”

„Hangja csengett, mint az érc, diadalt és örömet zengett.”

„És Szonya félelmetes” – gondolja róla az, akinek megmenti a lelkét. A gyilkos az utcalányról. Amikor pedig azt mondja neki: „Napóleon akartam lenni, azért öltem”, az így válaszol: „Inkább magyarázza el egyenesen... példák nélkül...”

„Nagy szoba volt, de feltűnően alacsony”, így az író; a rendező, Vidnyánszky Attila pedig – meg a díszlettervező Marija Tregubova és Alekszej Tregubov – elérik nálam, hogy elég nagynak lássam őt a színpadi térben. Irigialmatlanul mély mindez.

Nem irgalmaznak. Ennyi nagy művész együtt, brutális! „Nagyszerűen válogatták ki a színészeket. Mindegyik »telitalálat«” – áll a *Feljegyzések a holtak házából A színelőadás* című fejezetében. A szereposztás egyszerű.

Csak ki kell osztani, csak kell hozzá, aki megfelel.

És csak össze kell rendezni őket.

Szinte nincs hiba. Ami számomra túl sok – szenvelgés, haldoklás –, a balettes-operai megoldásokból fakad, rendezői koncepció.

Marija Kuznyecova (Pulherija Alekszandrovna), Viktorija Vorobjova (Marmeladov felesége), Jelena Nemzer (Aljona Ivanovna), Jelena Zimina (Lizaveta, a húga), Julija Szokolova (a „német nő”, Amalia Ljudvigovna) – nincs miért kihagyni őket a felsorolásból.

Nincs miért másként képzelnem őket.

Parádés, ahogy Dmitrij Liszenkov végveszi-táncolja Szvidrigajlov jellemét. „Ez az ember tudja, mit akar, és nagyon ravasz”, látja őt „világosan” Raskolnyikov, ami azért tökéletes, mert ebből is látszik, mennyire nem lát világosan. Szergej Parsin (Marmeladov), ahogy „meginogva felállt”, Vasziliszta Alekszejeva (Dunya) „kedvesen és kicsit ügyetlenül fordult hátra”, Ivan Jefremov (Lebezatnyikov), ahogy megmenti a „feddhetetlen és méltóságában megbántott úriember” Valentyin Zaharov (Luzsin) végtelenül aljas vádjától Szonyát – nagyon pontos.

Alekszandr Polamisev Raskolnyikovja nem csinál semmit. De hát mit csinálna: van, elsenvedi, hogy van. Szvidrigajlov szerint – s a szerző szerint, aki százoldalakon keresztül ezt teszi – „megfigyelésre érdemes egyéniség”, noha csupán egy magát jelentékenynek képzelő, igazán jelentéktelen fiatalember, akit Szonya vált meg, változtat át, tölt meg jelenéssel. Szinte sosem látom, mert mindig mást nézek, csupa olyan gesztust, amelyek mind az ő büntetése miatt olyan. Leginkább Szonya Lázár-monológiája közben látszik, amikor a túlerős hatás miatt nem a lányt néztem – akkor Polamisev igazán Raskolnyikov. Barátja azt hiszi róla, hogy „politikai összeesküvő”. Dosztojevszkijt 1849. április 23-án, 28 évesen tartóztatták le, mint politikai összeesküvőt: halálra ítélték, kegyelmet kapott, Szibériába száműzték, tudja, hova vezeti Raskolnyikovot.

Amúgy az előadás eleje zavaros. Zűrös, nem ismered ki magad, a szereplők kifelé fordulva szavalnak, csak lassan (nekem lassan) áll össze, hogy ki kicsoda. Sok ordibálás és fetrengés, sok balta – „hogy baltát fog használni, régen eldöntötte” a rendező is. És öt órán keresztül tart. Ha jól emlékszem. Jól emlékszem, azonnal kezdtem volna előlről.

HUNGARIAN NATIONAL BALLET
MAGYAR NEMZETI

BALETT

Venekei Marianna
Tennessee Williams
Dés László

A vágy villamosa

Tennessee Williams azonos című drámájának balettváltozata. Az előadás a The University of the South, Sewanee, Tennessee különleges engedélyével jött létre. Copyright © 1947, 1953 felújítva 1975, 1981 The University of the South.

Koreográfus ▶ **Venekei Marianna**
Librettó ▶ **Venekei Marianna, Dés László**
Jelmeztervező ▶ **Bianca Imelda Jeremias**
A koreográfus asszisztense ▶ **Sárközy Holler Ágnes**

Bemutató ▶ **2017. június 17., Erkel Színház**
További előadások ▶ **2017. június 23., 24., 25.**

Zeneszerző ▶ **Dés László**
Díszlettervező ▶ **Zöldy Z Gergely**
Világítástervező ▶ **Csontos Balázs**

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

A jogtulajdonos engedélyét a Hofra Kft. közvetítette (www.hofra.hu)

Médiapartner ▶

ORIGO

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

„Az én hitvallásom
a szolgálat: a szerzőé,
a társadalomé.
Akármennyire
iskolás vagy
»kompromittáló«
is ez a kifejezés
manapság, teszek rá.”

SZÍNPADON SZOLGÁLNI

Andrzej Seweryn – színész, rendező, színházigazgató

Korunk egyik leghíresebb lengyel színésze, a varsói Teatr Polski igazgatója egy Shakespeare-monológokból összeállított egyszemélyes előadással érkezett a MITEM-re. Andrzej Seweryn a börtön hasznáról, Shakespeare-ről és a lengyel akcentusról.

Miért állította össze a nagy monológokból a Shakespeare forever! című előadását?

– Monodramát csak olyan színész csinál, aki nem tud párbeszédben a partnerével mit kezdeni – mondta egyik mesterem. Csak remélhetem, hogy rám mindez nem vonatkozik. De komolyra fordítva a szót. Egyszer láttam az angol John Gielgudot a varsói Ateneum nevű színházban: egyszerűen leült és monologizált. Elbűvölő volt. Jóval később láthattam Ian McKellent is, aki amellett, hogy elmondott néhány monológot, kommentálta is az eredeti szövegeket. Mindkettő nagyon inspiratív előadás volt. Franciaországban, ahol sokáig éltem, nagyon népszerű ez a műfaj, és még akkor fogant meg bennem egy efféle előadás terve. Tudtam, hogy előbb-utóbb visszatérek Lengyelországba, márpedig üres kézzel nem mehettem. Mivel egyedül nem készíthettem el egy tíz szereplős előadást, maradt a monodráma.

Így született meg ez a best of Shakespeare?

– Távolról sem best of ez az előadás, bár kétségtelenül mondták már rá. Sok híres részletet felidézek, de a III. Richárd vagy a Macbeth híres monológjait nem. A válogatás legfontosabb szempontja az volt, hogy a kiválasztott részek a színházról szóljanak, amit a kezdéssel is érzékeltetek, hiszen *Az abogy tetszik*ből a „színház az egész világ” kezdetű monológot mondom el. Az előadás eredeti változatában Shakespeare szövegeihez megjegyzéseket fűztem, manapság pedig rögtönzött párbeszédek folytatok a nézőkkel, ha úgy ítélem meg, hogy vevők rá.

Úgyhogy számomra a legnagyobb öröm, ha néha kétórásra duzzad a máskor mindössze hatvan perces előadás.

A kiválasztott monológok felfoghatók egy-egy szereplő „ars poeticájaként is”. Mi az ön művészi hitvallása?

– Az én hitvallásom a szolgálat: a szerzőé, a társadalomé. Akármennyire is iskolás vagy „kompromittáló” kifejezés manapság a szolgálat, teszek rá. Lehet, hogy régivágású vagyok, a lengyel demokratikus ellenzék egyik kiemelkedő vezetője, Jacek Kuroń követőjeként vállalom ezt. Egyébként minden jó keresztény szolgálatnak tekinti a hivatását, tehát ez a gondolat nem idegen a kultúránktól.

Annak a művésznek, aki együtt dolgozott Peter Brookkal, játszott a Comédie Française-ben vagy olyan filmrendezőkkal, mint Andrzej Wajda és Steven Spielberg, aligha kell magyarázkodnia. A Lengyelországban 1981-ben bevezetett szükségállapot miatt távozott Franciaországba?

– Nem, már korábban, 1980-ban hat hónapon át dolgoztunk Franciaországban Andrzej Wajdával egy Stanisław Witkiewicz-drámán. A Párizs melletti Nanterre-ben tartott bemutató után más francia rendezőkkel is dolgozhattam együtt, de kezdetben csupán egy lengyel színész voltam, aki Nyugaton kirándul. Aztán valóban a szükségállapot miatt nem tértem haza, így ebből a kalandból három évtizednyi kint tartózkodás lett. Egyébként kizárólag a színháznak köszönhetem,

Jelenetek a Shakespeare Forever! című előadásból | a MITEM-összeállítás fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

hogy ilyen jól megtanultam franciául. Ez nem így alakul, ha csupán filmeknél foglalkoztatnak. Nagyjából egy tucat filmszerepet kaptam Franciaországban, de mindig is a színház volt a bázisom.

Mégis, a nyolcvanas években Párizsba költözni Lengyelországból valóságos kultúrsokk lehetett...

– Természetesen átéltem ezt a sokkot, de egy egyszerű példával szeretném szemléltetni, mit is jelentett ez számomra. Míg odahaza négy órát próbáltunk, Franciaországban nyolcat, ami roppant fárasztó volt, ezért eleinte gyakran el is aludtam a próbákon. Ezzel együtt nagyon sokat köszönhetek a lengyel színiakadémiának, például azt, hogy megtanítottak rá, hogy minden körülmények között boldogulni kell. De hát akárhogy is: Lengyelország annak idején zárt társadalom volt, míg Franciaország egy szabad demokrácia, de azért mégiscsak mindkettő keresztény alapon áll. Éppen ezért az igazi kultúrsokkot nem Franciaországban éltem át, hanem amikor az indiai kultúrával találkoztam. Tagja voltam annak a nemzetközi társulatnak, amely Peter Brook rendező vezetésével létrehozta a hindu eposz, a *Mahábhárata* színpadi adaptációját.

A Comédie Française, a francia nemzeti színház történetében ön mindössze a harmadik külföldi társulati tag volt.

– Franciaország hatalmas ország, még az irodalmi franciából is több van, és ez a színpadon is megjelenik. Ebben a nyelvi változatosságban az én akcentusom is megtalálta a szerepét. Az életem megmutatta, hogy az érvényesülésben a messze nem tökéletes nyelvtudásom sem volt

akadály. Ezt olyan rendezők művészi felfogásának tulajdonítom, mint amilyen Claude Régy is volt: számára érték az a színész, aki „megküzd” a nyelvvel. Emellett azzal magyarázom a franciaországi boldoguláso-mat, hogy a nyelven kívül sok más eszköze is van a színésznek: a teste, az érzelmek kifejezésének számos módja, az intellektusa. Három évtizedes kint tartózkodásom során soha nem találkoztam ellenérzésekkel vagy ellenszenvvel a származásom miatt. Egyszer viszont kaptam egy levelet: „Szerintem ön nagyon jó színész, sok darabban láttam, de csak most tudtam meg, hogy ön lengyel. Ezt nem vártam volna magától!” De ezt már akkor is félig viccnek tartottam.

Még az emigrálása előtt Lengyelországban kétszer is bevitték a rend-őrök. Mivel vívta ki a hatalom haragját?

– 1968. január 31-én tartóztattak le először, amiért tiltakoztunk az ellen, hogy a Nemzeti Színház műsoráról levették Adam Mickiewicz *Ősök* című darabját. Negyedéves hallgató voltam, amikor megtudtuk, hogy a legjelentősebb lengyel nemzeti darab bemutatását meg akarják akadályozni, mert a párt szerint az szovjetellenes hangulatokat szít. Úgy döntöttünk, hogy fellázadunk, és kimegyünk az utcára. A felvonulás során igazoltattak, és én hülye, ahelyett, hogy menekültem volna, odaadtam a személyimmet. Második alkalommal azért tartóztattak le, mert a színiakadémia után egy földalatti ellenzéki csoporthoz csatlakoztam, akikkel a csehszlovákiai bevonulás ellen tiltakoztunk. Röpcéduláztunk, de sajnos a csoportunkban volt egy besúgó, így a hatalom mindent tudott rólunk. Október vége felé tartóztattak le, néhány hónapot börtönben töltöttem, egészen az amnesztiáig, de még egy ideig

Andrzej Seweryn

1946-ban született, 1968-ban végzett a varsói színművészeti főiskolán. A világhírű lengyel Andrzej Wajda számos filmjében játszott. 1980-ban Franciaországban telepedett le.

A 20. század egyik legnagyobb hatású rendezője, Peter Brook fedezte fel a francia színház számára Sewerynt, aki ezután olyan rendezőkkel dolgozott, mint Patrice Chéreau, Bernard Sobel, Régis Wargnier, Claude Régy, Antoine Vitez vagy Jacques Lassalle. Utóbbi vitte 1993-ban a legendás társulathoz, a párizsi Comédie Française-hez. Három évvel később a francia kritikusok az év színészenek választották. Tanított színinövendékeket Párizsban, Lyonban, a francia kultúráért végzett szolgálatát 2005-ben a Francia Köztársaság Becsületrendjével ismerték el.

A magyar mozibárátok Wajda filmjei mellett többek között a Golden Globe-díjas *Indokínából* vagy Steven Spielberg *Schindler listájából* ismerhetik. Színészi pályafutása egyik legnagyobb szakmai sikere Andrzej Wajda *A karmester* című filmjének címszerepe, amelyért 1980-ban a Berlini Filmfesztiválon Ezüst Medvét is kapott. 2016-ban *Az utolsó család* című lengyel filmdrámában nyújtott alakításáért a Locarnói Nemzetközi Filmfesztivál legjobb férfi szereplőnek járó díját érdemelte ki.

jártak utánam. Az amnesztia azért is érintett engem, mert nem vagyok zsidó – aki ugyanis a csoportunkból zsidó volt, keményen elítélték. A magyar olvasóknak talán különös, de az 1968-as kommunista belharc valóságos antiszemita kampányba és országos tiltakozásokba torkollt Lengyelországban. Paradox módon ezzel a letartóztatással szereztem hírnevet magamnak. Bizonyos értelemben mondhatom azt, hogy nem vesztettem ezen az üzleten. Amikor szabaddá kerültem, az első munkám egy tévés előadás volt, az akkori rádió és televízió legfelsőbb vezetője, nagyon fontos párttag hagyta jóvá a szereplésemet. Már akkor sem értettem ezt a következtetlenséget, de a valóság sosem fekete-fehér...

Az ön által vezetett varsói színházában volt a Nemzeti Tóth Ilonka című előadásának az ősbemutatója. Hogyan fogadta a lengyel közönség az '56-ról szóló darabot, értették a nézők?

– Mit nem lehetett ezen érteni? Nagyon szép előadás volt egy magyar tragédiáról. Talán magyar szemmel minden bonyolultabb, de számunkra tökéletesen átélhető volt ennek a fiatal lánynak az meghurcolása és halálra ítéltése, a megtorlás működésének a bemutatása. Engem nagyon megrázott és megérintett a történet, és büszke vagyok, hogy a magyar forradalom 60. évfordulóján éppen a mi színházunk fogadhatta be ezt az előadást.

LUKÁCSY GYÖRGY

*Köszönjük az interjú készítésében nyújtott segítséget
Takács Malgorzatának*

Olekszandr Bilozub színpadterve a Bánk bán 2017-es előadáshoz a Nemzeti Színházban

Ugron Zsolna

Van egy

Van egy színész. Szeret. Azt mondja, velem akar megöregedni. Esterházy van a matraca mellett. Más is van, például Csáth Géza, meg Szép Ernő, ott a férfiak mind sorban, csak én nem vagyok a matraca mellett. Nők is vannak a matracán, matracán, a matraca alatt, hétszer hét életű Juditok, ott kísértének fehérhúsukkal, némán követelőzve, múlt, jelen és jövő időben. Néha a matracán alszom én is, ez is igaz, zabszalma, de hát akkor miért nem olvas engem, hamár. Szamár maga, mondja, és megsimogatja a fejem, mintha valami rossz fát tettem volna a tűzre, de ő, a bölcs felnőtt megbocsájt, elnézi nekem gyerekes botlásom. Ő nem Othelló elvégre, Prosperó sem, és Lear is csak hálalni jár belé. Ha tudná, hétszentség, hogy nem bocsájtana meg.

Van egy színész. Velem akar megöregedni, mondja, pedig már öreg. Nem értem. Néz ki az ablakon, átkarolva engem, nézi kint a kékkeket meg a zöldeket, a barna foltokat. Azt mondja, összeolvadás. Nem mondja, ki olvadjon kivel, vagy minek kellene egybe, össze, vissza, hogy kellene-e egyáltalán, vagy csak memorizál. Mereszi titokzatos tekintetét a kékekre meg zöldekre, ahogy más délutánokon rám szokta.

Van egy színész, a kádban szerepet tanul, és kiszól, hogy végszavazzak, ha mosogatok. Mindig csak olyankor, amikor mosogatok.

Van egy színész, ott a délutánba belekényelmesedik, pálinkát tölt a tornácon, a lábához kuporodunk, én meg a kutya. Azt mondja, elvisz a Békás szorosba, pedig dehogy visz, ő is tudja, én is tudom, nem lesz itt semmiféle túrázás, legfeljebb egymást hergeljük fel meg be, aztán hagyjuk lohadni az egészet, mert miért is kellene nekünk együtt bármit is tennünk, mikor azt is lehet, hogy csak ülünk itt, iszunk, néha kiborítjuk a pálinkát és régi országnagyok gondjain filozofálva elfüstöljük a délutánt. Egyszer kicsit hipnózissal kezeltette magát, amikor nem tudott komponálni, és hogy a harmadik zongoraverseny utolsó tétele az pont olyan, mint amikor Ady azt írja, hogy „tornázó vágyaim tora”, figyeljem meg a ritmust is, legyen egyszer türelmem legalább ennek a végére járni.

Van egy színész, velem alszik, álmában védtelen, rajzolhatnék neki bajszot szénnel, és amikor felébred beszélhetnék vele mint férfi a férfival. Vagy meg is ölhetném, és akkor egyik sem. Vele alszom, álmomban védtelen vagyok mellette, azt mondja, rajzolhatna nekem szívet szénnel, a jobb mellem alá, s hagyhatna felébredni egymagam, és akkor végre úgy viselkednék, ahogy elvárható. Az elvárhatótól persze megint hosszas sülyedésbe kezdhethetnék, a társadalmi normák változékony és dependens mivoltát boncolgatva, ha nem unnánk. Mennyivel jobb lenne a Békás-szoros, nem mégis,

„Van egy író... Azt mondja, valószínűtlen színű szemem van, és nagyon sajnálja, hogy nincs kedvem vele megöregedni, és így valószínűleg el fog felejteni. Előadás után a büfében azzal vár, hogy ne bánkódjak, majd ő jobb szerepet ír nekem, és talán egy novellát is, majd még meglátja.”

hanem kiindulásképpen. Csomagolhatnánk szendvicset, meg főtt tojást, ha húsvét után indulnánk, lenne még piros is a hűtőszekrényből, bolyonghatnánk a lucfenyők között, leheveredhetnénk a fűbe, alattunk nehézszagú boróka, boldogasszony papucs, vitézvér és henye boroszlán. Mit tudom én, sosem voltam a Békás-szorosban. Ha mennénk és heverednénk, nem merne hozzám érni, attól félne, hogy összetör a lehetetével is, pedig az utolsó szusszanatot is kiszorítaná belőlem, ha hagynám, hogy akár egy centivel is közelebb gördüljön.

Van egy színész, azt mondja, épít nekem egy betonlépcsőt, ha szeretném, az unokatestvére majd megcsinálja, legalább keres ő is valami pénzt, de ezt csak mondja, mert elmeséltem, hogy kamaszkoromban kivágott vörös estélyiben szerettem volna vonulni végtelen hosszan, hogy fel vagy le, arra már nem emlékszem. Korlátja is lesz a lépcsőnek, azt mondja, nehogy megszedüljek, mert látom rajtam, hogy könnyen elvesztem a fejem. Korlátozná a múltam és a jövőmet is, csak a jelenben szeret velem lebegni, különben hogy is tudnánk mi együtt felhőszélen táncolni, nem lehet azt eltervezni, mint teszem azt egy kirándulást a Békás-szorosba.

Van egy színész, az autóban mindig arról beszél, hogy mindenki meg akar érkezni valahová, csak hogy úton lenni zárójel, időben és térben egyaránt, így hát úton lenni az általános alanyak jobb, mint megérkezni. Hogy a célban elérhetetlensége, vagy legalább messzisége a legjobb. Mikor odaérünk valahova az autóval, nem nyitja ki az ajtót, de mielőtt kiszállnék, megkérdezi, akarok-e vele megöregedni. Nem, mondogatom gondterhelten, de sosem vesz komolyan, és mindketten tudjuk, egyikünk se mond igazat.

Van egy író, azt mondja kiszorított belőlem. Amikor mondja, mélyen a szemembe néz, és valószínűleg a reggeli kására gondol, vagy a sebre, amit a kutya kapart magán, mert szerelemről szó sem volt. Sem más, sem éppen. Mond ilyen váratlannak szánt dolgokat, hogy beleírhasssa valamibe, ha jót válaszolok. Ha rosszat, azt is.

Van egy író, ha kell, ha nem, táncolni akar velem. Ha másra is alkalmas terepen találok magam vele, néha azt is. Szerencsére kevés helyet gondol másra is alkalmasnak, olyan a neveltetése. Vagy a habitusa, vagy legpontosabban talán-talán a habitusa, a neveltetéséből kifolyólag. Nem mindig tudám elcsábítani, eddig egyszer nem csábított el, akkor is ő nem akart, csak én forsziroztam. Egészen valószínűtlen színű szeme van, sosem láttam még ilyet, azért van ez a forszirozás időnként, meg a tapintása végett. Az is ezek miatt van, példának okáért, hogy van, hogy nem tudom, melyik a bal térdem, és hol van a jobb könyököm, ettem-e valamit ebédre, vagy olvastam-e az új novelláját. Ezek miatt van ez a rajtam ilyenkor általános eluralkodó érdektelenség, aminek egyetlen lakott szigete a szemszíne. Utálja, ha Esterházyt olvasok előtte hangosan, ezzel szoktam hergelni, amikor valamiféle érdeklődést próbálok kicsikarni belőle. Ilyenkor gyűlöl, el akar hagyni. Amikor elmegy, megkönnyebbülök, még az is megbocsáthatóbb, mintha maradna és unna. (Előbb a hétköznapi cinkos összekapaszkodásával, aztán már enervált légzésszámlálással.) Amikor elmegy, néha visszanéz, kérdez ilyen tévesorozatosan, valamit a bolhairtó kékjéről, vagy arról, hogy szerintem mégis miben nyilvánul meg legelementárisabban Nóra alapvető női princípiuma, aztán beteszi a kertkaput, és fűtörésze el. Ilyenkor végre kialhatom magam, ihatok egymás után három fröccsöt a teraszon, miközben a szomszéd fregolin száradó ruhákból permetez a pára. Meggyújthatom a saját cigarettám, olvashatok Rejtőt, és a bal térdem is ott marad, ahol akarom.

Van egy író, azt mondja, engem nem lehet elfelejteni, ha egyszer majd gólyalábakon jár, ahogy mindig is szeretett volna, biztosan belevési a bükkfa talpakba a nevem, hogy ne felejtsem el. Csak színésznőt lehet igazán szeretni, jelenti ki a murokfőzelék után, meg, hogy sok benne az ereszték, ebben a főzelékben. Azt hiszi, szeretem, ha jó étvágygal eszik, pedig mindig csak abban reménykedem, ettől végre hányingere lesz, ezt biztosan nem eszi már meg, de nem lehet megtörni. Nincs az a sózás, nincs az a gejl. Ha eszik, alszik, horkol. Murokfőzelék után rendszerint, ha kialudta magát, dolgozik, vele együtt húzza az igát a síri csend, hang fennakad, szalonna se sercegjen, ajtó se nyikorogjon, járjanak az utcán légpárnás autók, az író ír.

Van egy író. Akkor szeretem, ha éheznek, ha nem tud se enni, se írni, és gyűlöl engem is. Legjobban szeretném, ha nem író lenne, hanem légtornász, olyan, aki utálja a murokfőzeléket.

Van egy író. Nem vesz komolyan. Menthetetlen esetnek tart, meg se fordul a fejében. Rám adja a piros pulóverét, aminek bőr könyöklője van. Lila orgonát szed a szomszédban, mert tudja, hogy a fehérét szeretem. Azt mondja, valószínűtlen színű szemem van, és nagyon sajnálja, hogy nincs kedvem vele megöregedni, és így valószínűleg el fog felejteni. Előadás után a büfében azzal vár, hogy ne bánkódjak, majd ő jobb szerepet ír nekem, és talán egy novellát is, majd még meglátja.

„Mindig az előttem álló feladatot tekintem a legnagyobbnak, és a legkisebb szerepbe is olyan energiákkal vetem bele magam, mintha főszerepre készülnék. Sok jó találkozás volt az életemben, és gyakran éreztem úgy, hogy elkényeztetett helyzetben vagyok. Nem éreztem csalódottnak, mellőzöttnak magam, mindig megkaptam azokat a szerepeket, amelyekben kiteljesedhettem.”

„A SZÍNHÁZHÓZ NEM KELL HÓKUSZPÓKUSZ”

Nagy-Kálózy Eszter útkeresésről, menekülésről, sikerekről és csalódásokról, farkastörvényekről és a holtig tartó tanulásról

„Semmiféle díj nincs hatással arra, hogy egy jelenet megszületik-e a színpadon, vagy sem. A Kossuth-díjnak nagyon lehet és kell is örülni, de attól még nem leszek jobb színész” – mondja Nagy-Kálózy Eszter. A Nemzeti Színház művésze március 15-én vehette át az egyik legnagyobb állami kitüntetést.

Ha jól tudom, édesanyjánál volt, amikor megtudta, hogy Kossuth-díjat kap. Megható lehetett, hiszen édesanyjának nem kis szerepe volt abban, hogy ön színész nő lett.

– Meghatározó szerepe volt, mert anyukám színész nő szeretett volna lenni, ami számára egy megvalósulatlan álom maradt. Nekünk persze mesélt erről, és ez belém ivódott, hiszen már három évesen kijelentettem, hogy színész nő leszek.

Gyöngyösön született, ahol azért olyan túl sok színházi benyomás nem érhet...

– Ami ért, az a szülői házban ért, anyukám és apukám is imádta a könyveket, az irodalmat, a filmet, a színházat, anyukám sokat mesélt, olvasott nekünk, apukám, jogász lévén, a történelemben volt jártas. Később azt is megengedték a szüleim, hogy tévézzünk, így szinte minden esti filmet láttam. A filmes élmények mély nyomokat hagyhattak bennem, mert amikor felvettek a Színművészeti Főiskolára, úgy gondoltam, nekem elsősorban a filmekhez van közöm. És azt hiszem, hogy amikor másodévesként filmezni kezdtem, ezt a vonzalmat érezhették meg bennem a rendezők is.

Volt olyan időszak, amikor elbizonytalanodott?

– Mivel atletizáltam, eljátszottam a gondolattal, hogy lehetnék edző, testnevelő tanár, aztán egy időben nagyon érdekelt a történelem, ezért gondoltam, hogy régész leszek – de ezek tényleg csak egy-két pillanatot tartottak. Végig kitartottam a színészet mellett.

A főiskola előtt megfogalmazódott valamiféle várákozás önben azzal kapcsolatban, hogy mit kellene majd ott megtanulnia?

– Nem, egyszerűen úgy gondoltam, hogy a főiskola az az út, aminek a végén színész lesz belőlem. Azt tudtam, hogy erre a pályára az ember magával viszi a tehetségét, az adottságait, a rátermettségét, az ösztöneit, de arról fogalmam sem volt, mi lehet a megtanítható része. Aztán rájöttem, hogy a színész holtáig tanul. Mindig, mindenkitől van mit tanulni, számomra minden új partnerrel, rendezővel való találkozás új kurzust jelent. De én a főiskolai évek alatt leginkább csak sodródtam. Másodévesen filmezni kezdtem, megszületett az első gyermekem, nem volt időm főiskolára járni. Jóban voltam ugyan az osztálytársaimmal, nagyon szerettem őket, de az a fajta közösségi létezés, amit mások csodaként emlegetnek, nekem nem adatott meg. A filmezés viszont egy másfajta tanulási folyamatot jelentett, úgyhogy furcsán is éreztem magam, amikor friss diplomásként le kellett szerződnie egy színházhoz. Mivel úgy éreztem, hogy nekem még nagyon sokat tanulnom a színházról, Kaposvárra mentem.

Minél messzebb Budapesttől? Pedig maradhatott volna a Madáchban, ahol már a főiskola alatt játszott...

– És hívtak a Radnóti-ba is. De nem a távolság számított, hanem az izgatottság, hogy egy vidéki színházban sokféle feladatot kaphatok. A külsőm predesztinált a naiva szerepkörre, de én ki akartam próbálni mást is, és úgy éreztem, hogy erre több lehetőségem lehet vidéken, mint Budapesten.

Szindbád, Mátray Lászlóval

Mindezzel együtt nem töltött hosszú időt Kaposváron, ahogy aztán más társulatoknál sem. „Ha megfogalmazódik bennem, hogy nem érzem jól magam, akkor menni kell” – mondta korábban. Ez valamiféle keresés, vagy inkább menekülés az adott helyszínről?

– Valószínűleg mindkettő. Nagyon pozitív ember vagyok, voltam, és ezt szeretném is megőrizni. Úgyhogy szerintem a magam védelmében jutottam oda, hogy ha menni kell, hát megyek. Nem tudom a kellemetlen helyzeteket sokáig tartani, nem tudok úgy dolgozni. Ha valahol nem találok a helyem, érdemes másfelé indulni. Lehet, hogy ez tűnik a könnyebb útnak, mert nem harcolom meg azokat a harcokat, amelyeket meg kellene, de az is lehet, hogy csak nem történnek meg azok a találkozások, amelyekre szükségem van. Persze, az egyes helyekről különböző okok miatt jöttem el, volt, ahol nem bírtam az utazást, vagy hiányzott a családom. Egyetlen társulat volt, ahol hosszú ideig el tudtam volna képzelni magam, a Művész Színház, de azt meg gyorsan és brutálisan megszüntették.

Mitől volt más a Töröcsik Mari, Taub János és Schwajda György vezetete Művész Színház, mint a többi?

– Emberileg és szakmailag is olyan közösség jött ott létre, amiből jó és fontos színház nőhetett volna ki. Megszállottak és végtelenül elhivatottak voltunk, de ez sem volt elég, hogy megmaradjon. És ez nem csak a politika hibája volt, hanem a szakmánk vezetőinek egy része sem nézte jó szemmel ezt az új szerveződést.

Azzal azonban, hogy nem töltött túl hosszú időt egyes társulatoknál, úgy gondolom, a saját dolgát is megnehezítette. Sokkal nehezebben tervezhető így a színészi pálya – ha egyáltalán tervezhető.

– Sosem tudom, hogy szerencse vagy hátrány, de képtelen vagyok előre tervezni. Egyszerűen örülök annak, amim éppen van. Mindig az előttem álló feladatot tekintem a legnagyobbknak, és a legkisebb szerepbe is olyan energiákkal vetem bele magam, mintha főszerepre készülnék. Sok jó találkozás volt az életemben, és gyakran éreztem úgy, hogy elkényeztetett helyzetben vagyok. Nem éreztem csalódottnak, mellőzöttnek magam, mindig megkaptam azokat a szerepeket, amelyekben kiteljesedhettem. Ráadásul mindig ott volt a családom, a férjem, a három gyerekem, úgyhogy mindig volt feladatom, és okom a boldogságra.

Mitől érzi jól magát egy társulatban?

– Sok kevésbé fontos dologról lehetne beszélni, amelyek inkább a mindennapok közérzetével függnek össze, de legfőképpen a színház vezetésétől, és azoktól az emberektől függ, akikkel együtt kell dolgoznom. Függ a szakmaiságtól, és attól, hogy ki, mennyire „tapad” a színházhoz, mennyire akarja csinálni, mennyire érzi szívügyének. Fontos, hogy a körülöttem lévők ugyanolyan elánnal dolgozzanak, akarjanak és gondolkodzanak, mint én. Ha ezt nem érzem, akkor nem jöhet létre az az együttműködés, ami elengedhetetlen egy színházban.

„A pályám elején a filmbe láttam bele azt, amit nekem a színészet jelentett, de ez később változott.” Mit jelent most a színészet?

– Más eszközökkel dolgozik a film és másokkal a színpad. A pályám elején a filmrendezők főleg arra voltak kíváncsiak, hogy én ki vagyok. Az én tekintetemre, az én mozdulataimra, az én mosolyomra, az én figurámra volt szükségük, nekem pedig „csak” létezni kellett. Nem tudnám megmondani, hogy például Csinszka mennyire Csinszka, és mennyire én... Mindig úgy érzem, hogy amikor elhangzik a „Tessék!”

Nagy-Kálózy Eszter

Kossuth- és Jászai Mari-díjas, Érdemes és Kiváló művész. Gyöngyösön született, 1988-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Pályáját a kaposvári színházban kezdte, majd tagja volt a Radnóti Színháznak, a Művész Színháznak, a Kelemen László Színkörnek, az Új Színháznak, a soproni és a veszprémi színháznak.

2002 után 2013-tól újra a Nemzeti Színház társulatának tagja, ahol jelenleg *Az Úr komédiásai*, a *Cyrano de Bergerac*, a *Szindbád*, a *Befejezetlen szimfónia*, a *Fekete ég – A fehér felhő*, valamint a *Szentivánéji álom* előadásokban játszik. A 2017/2018-as évadban a *Szent szörnyetegekben* és a *Pogánytáncban* látható majd új szerepekben.

minden egy pillanat alatt megváltozik. Hogy én már nem én vagyok, és persze mégis. A filmnél szinte sosem haladunk időrendben, és mindig csak kis részletekben dolgozzuk ki a jeleneteket. Csak a körvonalak vannak meg. A színházban egészében látom a szerepet. A színház tudatosabb, megszerkesztettebb, a filmben több az improvizáció. A színházban mindig az a legizgalmasabb kérdés, hogy egy-egy előadáshoz mi lehet a legmegfelelőbb forma? Mi az elég? Mi a sok? Mi a speciális? Mi az, ami belőlem fakad? És mi az, amit hozzá kell tennem a szerephez? Ki az a figura, akit el kell játszanom? Változatlanul imádok filmezni, de a színház kalandossága, játékosága még vonzóbb.

Mindkét formánál lényeges a rendező. Ön könnyen rendezhető színésznő?

– Szerintem igen. Fontos, hogy megértsem a feladatot. Biztosan van, akinek könnyebb, van, akinek nehezebb velem dolgozni. Kíváncsi vagyok a rendezők gondolataira, az instrukciókra. Alázatos vagyok, hiszen szeretem, amit csinálok, és hiszek a színház erejében. Inspirál a rendező elképzelése. Szeretek másvalaki lenni, kibújni a bőromból. Mivel teljesen magával tud ragadni egy-egy próbafolyamat, a próba idején kívül is folyamatosan foglalkoztat a szerep, a darab. Ha kész az előadás, az nálam sosem jelenti a munka végét, folyamatosan újrafogalmazom a szerepet. És persze vannak jobb, és vannak rosszabb napok...

Tudom, hogy ritkán elégedett saját magával.

– Mert úgy gondolom, hogy mindig lehet jobban és jobban csinálni. Szeretek feszegetni a határait, és ha a rendező partner ebben, csodálatos lehet a közös munka.

Egy-egy szerepen tehát folyamatosan dolgozik. De könnyen el is tudja engedni, ha lekerül az adott darab a műsorról?

– Van olyan szerep, amelyiktől könnyű elbúcsúzni, és van, amelyiktől nem. Az *És Rómeó és Júliát* például lassan 18 éve játszunk a férjemmel, Rudolf Péterrel, de még mindig fantasztikus sikere van. Vidnyánszky Attilának említettem nemrég, hogy szeretnénk valamit a helyére, mire ő visszakérdezett, hogy miért? Ez akkor izgalmas, ha 70 évesen is játszatok. Igaza van, mert ez az előadás kortalan, miközben megjelenik a szerelem, a gyűlölet, a zsarnokság, a küzdelem, minden, amiről Shakespeare ír. Nemsokára meglesz a 400. előadás, és bár korábban azt mondtuk, hogy itt megállunk, most úgy döntöttünk, folytatjuk.

Vati Tamással Az Úr komédiáisaiban

Ezt például nem unja?

– Nem, pedig akár unhatnám is, hiszen van olyan szerep, amit az ember megun, vagy ami soha nem sikerült úgy igazán, ahogy szeretne volna. Volt olyan is, hogy legszívesebben már a bemutató után levettem volna a darabot, ehhez képest három évig játszottuk, és minden előadás kínyszerű volt, mert minden este úgy éreztem, hogy megbuktam.

Ilyenkor az sem segít, ha a közönségnek tetszik?

– Nem, ilyenkor értetlenül állok a színpadon. Próbálom megfejteni, mi az, amit én nem látok.

Azért a Kossuth-díj adhat némi elégedettséget.

– A színpadon nem. Ott semmiféle díj nincs hatással arra, hogy az adott jelenet, vagy pillanat megszületik-e vagy sem. A Kossuth-díjnak nagyon lehet és kell is örülni, de attól még nem leszek jobb színész. Legfeljebb arra ösztönöz, hogy folyton jobb és jobb próbáljak lenni.

És ha Rudolf Péter mondja egy előadás után, hogy jó volt, neki elhiszi?

– Ha ő mondja, az nagyon sokat számít. De ő azt is megmondja, ha nem voltam jó. Pontosabban, azt mondja el, mi hiányzott neki az alakításomból. Mindig úgy fogalmaz, hogy építeni tudjak belőle. Az ő kritikája a legfontosabb számomra. És persze mások kritikája is fontos, csak azt vettem észre, hogy azok az elemző beszélgetések, amelyek régebben egy-egy bemutató, vagy egy-egy megnézett előadás után természetesek voltak, ma alig-alig történnek meg. Nekem hiányzik az a lázas műhelymunka, ami még a pályám elején jellemezte színházi közösségeinket. De akkoriban minden bemutató, a vidékieket is beleértve, sokkal nagyobb eseménynek számított, mint ma.

Schwajda György alatt szerződött először a Nemzetibe, aztán elment, majd Vidnyánszky Attila kérésére visszajött. Hazatért?

– Amikor Schwajda György ide hívott, azt hittem, hosszabb ideig maradok. Jól tudtunk együtt dolgozni. Aztán egy pillanat alatt megváltozott minden, és egyszer csak Sopronban találtam magam. Csodálatos két év volt, most pedig újra itt vagyok. Más idők, más korszak, másfajta színház. Nincs hazatérés, megszoktam a vándorlást, és különben sem az épület jelenti az otthonot, hanem a benne dolgozó emberek lelke.

Úgy tudom, a rendezéssel is kacérkodik. Mi érdekli benne?

– Minden. A darab, a mondanivaló, a színházi forma, a színészekkel való kommunikáció. Sok színházban, sok rendezővel dolgoztam, mostanra bennem is kialakult, hogy milyen színház érdekel leginkább. Vagy, hogy milyen érdekel kevésbé. Egészen más dolog kívülről látni egy előadást! A rendezés régóta foglalkoztat, Péter pedig biztat, hogy próbáljam meg. Egyelőre még nem volt merszem hozzá, de előbb-utóbb talán beleágok. Vannak szabad energiáim, van szabadidőm, ami elsősorban abból adódik, hogy a gyerekeim felnőttek.

Mindhárman a színészetet vagy hozzá szorosan kötődő hivatást választottak.

– A nagylányom színészként végzett Montrealban, ám még keresi, hogy miben teljesedhetne ki: jól rajzol, jól táncol, jól ír. A fiam zenészek készült, de most másodéves rendező szakon, a kisebbik lányom pedig, aki táncolt, ugyancsak másodéves az egyetemen, színész szakon. Valahogy beszippantotta őket ez a szakma.

Mivel bízta, bíztatja őket a színészettel kapcsolatban?

– Azzal, hogy ez a pálya csodálatos, de persze nagyon rögzös is tud lenni. Nagyon sok függ attól, hogy az ember megtalálja-e azokat, akikkel együtt tud dolgozni, mert egyedül nem megy. Az én keresésem lényege is az volt, hogy megtaláljam azokat, akikkel együtt tudok alkotni, mert akkor minden lehetséges. Egy jól működő közösségben az ember

Fehér Tiborral a Cyranóban

Béres Ilonával és Mécs Károllyal a Fekete ég – A fehér felhőben

„Azt tudtam, hogy erre a pályára az ember magával viszi a tehetségét, az adottságait, a rátermettségét, az ösztöneit, de arról fogalmam sem volt, mi lehet a megtanítható része. Aztán rájöttem, hogy a színész holtáig tanul.”

Tóth Augustával a Befejezetlen szimfóniában,

több lesz. Szeretném, ha a gyerekeim is megtalálnák azt a közösséget, ahol ők is többek lehetnek. Egyébként nemrég forgattam egy kisfilmet, fiatalokkal. Nagyon jó volt pályakezdőkkel dolgozni, megtapasztalni, hogyan gondolkoznak, hogyan látják a szakmánkat. Már most olyan dolgokat tudnak, amiket mi ilyen korunkban talán nem. Mégis sokkal nehezebb nekik a pályakezdés, mint nekünk volt, mert körülöttük nincs olyan burok, ami körülöttünk megvolt. Ők háló nélkül ugranak, míg alattunk volt védőháló. Nálunk mindenkinek volt szerződése, amikor elvégeztük a főiskolát. Ma ez nem jellemző, ráadásul a piac diktál, nekik pedig muszáj fennmaradniuk. De hogyan? Mivel? Hiába adott a tehetség és a szorgalom, farkastörvények uralkodnak ebben a szakmában is, és ezt lelkileg nehéz végigcsinálni.

Nemcsak a fiatalokat figyelni, hanem a kollégáit is: gyakran lehet látni nézőként, egy-egy színházban.

– Nagyon szeretem figyelni a kollégáimat, és most, hogy szabadabban rendelkezem az időmmel, gyakran eljutok színházba. Az idei MITEM-en az egyik nagy élményem a Norvégiából érkezett *Amerikai Elektra* volt, ahol azt éreztem, hogy a színházhoz nem kell hókuszpókusz. Ugyan egy erős színházi ötlet adta az előadás formáját, mégis a színészek miatt vált zseniálissá. És néha elég volt egy egészen kicsi mozdulat, gesztus ahhoz, hogy megtörténjen a csoda.

V. NAGY VIKTÓRIA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

NEMZETI SZÍNHÁZ

15. MŰSOR
1957. június 15-től július 10-ig

Bérlő	Napok	Hétfő	Előadások száma	Nemzeti Színház	Hétfő előadások száma	Rendezés Felügyelet	Bérlő	Előadások száma	Katona József Színház	Hétfő előadások száma	Rendezés Felügyelet
Baross és Császár	Szombat	15	134	Kézde 6 1/2 órákor Az ember tragédiája	79 799	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		200	Warrenné mestersége	21 223	Major T. Demján L.
Paulay és Lendvay	Vasárnap	16	135	Vérnász	20	Marton E. Makai P.		201	Kézde 6 1/2 órákor Jó embert keresünk	30	Gellért E. Turján Gy.
	Hétfő	17	136	Tisztújítás	7	Major T. Rátai D.		202	Galilei Kézde 6 1/2 órákor	52	Gellért E. Demján L.
	Kedd	18	137	Tisztújítás	8	Várkonyi Z. Szivler J.		203	Pygmalion	327	Gellért E. Makai P.
Baross és Ujlász	Szerda	19	138	Othello Kézde 6 1/2 órákor	123 239	Nádassy K. Spreck Gy.		204	Kézde 6 1/2 órákor Jó embert keresünk	31	Gellért E. Nyilassy L.
	Csütörtök	20	139	Vérnász	21	Marton E. Pethes Gy.		205	Galilei Kézde 6 1/2 órákor	53	Gellért E. Turján Gy.
	Péntek	21						206	Warrenné mestersége	21 220	Major T. Szivler J.
	Szombat	22	140	Margitsziget. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	74 790	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		207	Pygmalion	328	Gellért E. Vadász L.
	Vasárnap	23	141	Margitsziget. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	75 791	Gellért E. Major T. Makai P. Spreck Gy.		208	Warrenné mestersége	22 221	Major T. Makai P.
	Hétfő	24		Tartaléknep				209	Warrenné mestersége	23 222	Major T. Turján Gy.
	Kedd	25	142	Margitsziget. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	76 792	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		210	Pygmalion	329	Gellért E. Pethes Gy.
	Szerda	26		Tartaléknep				211	Warrenné mestersége	24 223	Major T. Demján L.
	Csütörtök	27	143	Margitsziget. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	77 793	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		212	Pygmalion	330	Gellért E. Nyilassy L.
	Péntek	28	144	Tisztújítás	9	Várkonyi Z. Pethes Gy.		213	Warrenné mestersége	25 224	Major T. Pethes Gy.
	Szombat	29	145	Tisztújítás	10	Várkonyi Z. Szivler J.		214	Galilei Kézde 6 1/2 órákor	54	Gellért E. Spreck Gy.
	Vasárnap	30	146	Tisztújítás	11	Várkonyi Z. Demján L.		215	Pygmalion	331	Gellért E. Turján Gy.
	Hétfő	Július 1	147	Tisztújítás	12	Várkonyi Z. Rátai D.		216	Galilei Kézde 6 1/2 órákor	55	Gellért E. Makai P.
	Kedd	2	148	Csajkovszkij park. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	78 794	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		217	Warrenné mestersége	26 225	Major T. Nyilassy L.
	Szerda	3		Tartaléknep				218	Pygmalion	332	Gellért E. Szivler J.
	Csütörtök	4	149	Csajkovszkij park. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	79 795	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		219	Warrenné mestersége	27 226	Major T. Pethes Gy.
	Péntek	5		Tartaléknep				220	Pygmalion	333	Gellért E. Turján Gy.
	Szombat	6	150	Csajkovszkij park. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	80 796	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		221	Warrenné mestersége	28 227	Major T. Makai P.
	Vasárnap	7	151	Csajkovszkij park. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	81 797	Gellért E. Major T. Makai P. Spreck Gy.		222	Pygmalion	334	Gellért E. Nyilassy L.
	Hétfő	8		Tartaléknep				223	Pygmalion	334	Gellért E. Szivler J.
	Kedd	9	152	Csajkovszkij park. Kézde 9 órákor Az ember tragédiája	82 798	Gellért E. Major T. Makai P. Rátai D.		224	Warrenné mestersége	29 228	Major T. Spreck Gy.
	Szerda	10		Tartaléknep				225	Pygmalion	335	Gellért E. Rátai D.

A nyári szünet 1957. július 11-től. Évadnyitó társulati ülés 1957. augusztus 21-én, de. 11 órákor. Az ember tragédiája előadásait augusztus 22-én, 24-én, 25-én, 27-én és 29-én tartjuk a Margitszigeten. A végzett kitűnő munkáért hálás köszönetet mond és kellemes pihenést kíván
Kiadatott: 1957. június 14-én.

MAJOR TAMÁS
igazgató

ÜGYELETES SZÍNHÁZI ORVOSOK:

NEMZETI SZÍNHÁZ

Katona József Színház

Június 16—június 22-ig

dr. Halász István (330-324)

dr. Komáromy Béla

Június 23—június 29-ig

dr. Deutsch Aladár (121-499)

dr. Halász István

Június 30—július 10-ig

dr. Komáromy Béla (131-941)

dr. Deutsch Aladár

Betegség esetén a titkári irodában történő egyidejű telefonbejelentés mellett a t. tagok közvetlenül szíveskedjenek az ügyeletes színházi orvost vizsgálatra kihívni

Csak színházi orvos által adott bizonyítvány érvényes

A betegséget azonnal jelentjük az SzTK körzeti orvosnak!

HATVAN ÉVE TÖRTÉNT...

» 1957. június 9.

A Népakarat című napilapban interjú jelent meg az új budapesti színházigazgatókkal. A Madách Színház vezetője Téri Árpád lett, aki 1947-től 1950-ig a Nemzeti Színházban kisebb szerepeket játszott, majd nagy sikerrel igazgatta a debreceni társulatot. A Jókai és Petőfi Színház élére Simon Zsuzsa került, aki korábban a Színház- és Filmművészeti Főiskola igazgatója volt, míg a Vidám Színpad új direktora Fejér István író, újságíró lett.

» június 10.

Ezen a napon a népi, demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom vezetéséért és három rendbeli gyilkosságra való uszításért halálra ítélték Földes Gábor győri színészt és rendezőt, akit 1958. január 15-én végeztek ki. A fiatal művész részt vett a Győri Nemzeti Tanács megalapításában, sikertelenül igyekezett megakadályozni a mosonmagyaróvári vérontást (ahol a feldühödött emberek három katonát megöltek).

» június 11.

A Budapesti Pártbizottság tagjai közé választották Major Tamást, a Nemzeti Színház direktorát, aki a testület ülésén kijelentette: „Valamennyiünknek oka van arra, hogy tükörbe nézzünk, vagyis levonjuk az október 23-i események tanulságait, hogy megvizsgálja mindenki saját magatartását, saját hibáit. Az 1956-os nyár egyik legfőbb tanulsága – mondotta –, hogy nekünk, kommunistáknak a párt ügyeit csak a párton belül szabad vitatni, s nem szabad azokat az utcára vinni.”

» június 12.

A Nemzeti Színház forradalom alatt a harcokban súlyosan megrongálódott Blaha Lujza téri épületét öt hónapos szünet után március 24-én nyitották meg, és júniusra fejeződtek be teljesen a munkálatok. A következő évad kezdetéig több átalakítást is terveztek. A leglátványosabb átépítésre Rákóczi úti oldalon került sor: a lépcsőházat lebontották, helyére mosdót, zuhanyozót, öltözőt és irodát építettek.

» június 20.

Kihallgatták Bessenyei Ferencet Darvas Iván ügyében. Vallo-másában saját szerepéről is részletesen beszélt: elmondta, hogy ő volt a Színház- és Filmművészeti Szövetség Forradalmi Bizottságának elnöke. „Ülés után még aznap a késő délutáni órákban (október 30-án) Darvas Ivánnal és Szakáts Miklóssal a parlament épületében levő rádióhoz mentünk, ahol én egy magneto-fonszalagra beolvastam a szövetségi ülésen elfogadott felhívást, ezt azután a rádió leköszölte.”

» június 22.

A Nemzeti Színház társulata a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon megtartotta *Az ember tragédiája* szabadtéri bemutatóját. Az 57-es nyári *Tragédia*-előadásban Ádámot Básti Lajos, Évát Lukács Margit, Lucifert – felváltva – Major Tamás és Ungváry László játszotta. Mivel a szigeten a színpad több mint kétszer akkora volt, mint a Nemzetiben, a játékeret Varga Mátyás díszlettervező lépcsőkkal, dobogókkal rendezte be. Ezzel sikerült elérnie, hogy a jelenetek gyorsabban kövessék egymást. A margitszigeti előadásra Eck Gyula, az Operaház szólótáncosa látványos, új ba-lettet is betanított.

» július 9.

A Nemzeti Színház társulata az 1956/57-es színházi szezont a kőbányai Csajkovszkij Parkban Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének előadásával zárta. A Katona József Színház július 10-én a *Pygmalion*nal fejezte be az évadot. A pesti színházak többsége július 14-éig játszott.

» július 15.

A Nemzeti Színház küldöttsége: Marton Endre rendező, Berczeller Antal, ügyvezető és Bakó József scenikus, valamint Nyári László, a Művelődésügyi Minisztérium színházi osztályának helyettes vezetője Pozsonyba utazott, hogy megbeszéljék a Nemzeti Színház szeptemberi 2-án kezdődő vendég-szereplésének részleteit. A társulat Németh László *Galileijét*, Federico García Lorca *Bernarda háza* című drámáját és a *Tartuffe* című Molière-művet adta elő Csehszlovákiában.

Amiről a színházműsor mesél

A Nemzeti Színház történetében alighanem sohasem tartottak ilyen kevés előadást egy évadban. A július 11-én végződő szezonban mindössze 150-szer játszottak a Blaha Lujza téri épületben az 1956/57-es évadban. A Katona József Színház (amely akkor a Nemzeti Színház kamaraszínházaként működött) kicsivel jobb statisztikával büszkélkedhetett: ott 221 alkalommal ment fel a függöny. Összehasonlításképpen: az 1940/41-es évadban a Nemzeti Blaha

Lujza téri épületében 279 esti előadást rendeztek. (1883–1884-ben 185 drámai előadásról és 138 operaelőadásról számol be a kimutatás. Igaz, ekkor az évad 1883. április 1-jén kezdődött, s 1884. március 31-én zárult, a nyári szünet pedig július 1-től augusztus 12-ig tartott.) A Nemzeti Színház 15. műsorából az is kiderül, hogy az évadot *Az ember tragédiája* 798. előadásával zárták. Így augusztusra ritka jubileumhoz érkezett Madách műve: 1883-as ősbemutatója óta nyolcszázszor játszották a Nemzeti Színházban.

Az 1956/57-es évad utolsó műsorán már nem a forradalom Kossuth címe, hanem a Kádár-címer látható.

A forradalom „előkészítője” volt a Szabadsághegy. A darabot gyorsan betiltották, a szerzőt, Gáli Józsefet halálra ítélték. A képen Kőszegi Gyula és Gobbi Hilda. (József Attila Színház, 1956. október 6., rendező: Benedek Árpád)

„Bár az igazgatói, főrendezői kinevezések, a színészek szerződése, a műsorra kerülő darabok engedélyezése, tiltása, a külföldi művek premierre tűzése hűen követte a politikai erőviszonyokat, a művészeti élet alapelvei – az 1962-es enyhülés ellenére – évtizedekig azok maradtak, melyeket az 1956-os forradalmat követő megtorlás idején így fogalmaztak meg.”

MEGTORLÁS ÉS RESTAURÁCIÓ

Színházi élet az 1956-os forradalom bukása után

Az 1956-os forradalom utáni megtorlásnak jó néhány színházművész esett áldozatul. Csak azok kerültek el a felelősségre vonást, akik elmenekültek az országból. Perbe fogták, és elítélték mindazokat, akik politikai szerepet vállaltak a forradalomban, s a bíróságok – megfélemlítésül – aránytalanul súlyos döntéseket hoztak. A forradalmi bizottságok tagjait, a gyűlések szónokait, a nyilatkozatot tevőket is elővették.

A bosszúállás természetrajzát jellemzik Major Tamásnak 1958. július 1-jén, a színházgazdasági konferencián elhangzott szavai: „A színházi területen az ellenforradalom alatt igen sok tag zavarodott meg, igen sok tag vett részt az ellenforradalomban, s ezért hoztunk bizonyos szankciókat, bizonyos intézkedéseket. [...] úgy hiszem, azoknak volt igazuk, akik azt mondták, hogy enyhén bántunk el a megzavarodottakkal, velük szemben nem is alkalmaztunk intézkedéseket, de akik komolyan részt vettek az ellenforradalomban, azokkal sem bántunk el túl szigorúan.”

Csak később sújtottak le

De melyek voltak ezek az intézkedések? A börtönbüntetések mellett számos művészt rövidebb-hosszabb időre eltiltottak a rádió- és filmszerepléstől, nem engedték színházon kívül fellépni, kiemelt társulattól kisebb jelentőségűbe helyezték. Meglepő, hogy az 1956. novemberi szov-

jet invázió után egy ideig az új hatalom letéteményesei kívártak. Tudni akarták, hogy a forradalommal rokonszenvezők megbánták-e tettüket, hajlandók-e az együttműködésre, s csak később sújtottak le rájuk. Sokatmondó Major 1958-ban tett kijelentése: „Akik magatartásukkal most is bomlasztanak, visszafelé visznek bennünket, azokkal szemben most is fellépünk, és színházi területen történtek ilyen jelenségek.”

A fizikai leszámolás mellett a hatalom szellemi retorzióval is élt. Az 1957–1958-as évadtól kezdve ismét a politikai hatalom jóváhagyásával alakították ki a műsorpolitikát, 1959-ben pedig megjelentek az eseményeket bíráló jobb–rosszabb színdarabok, melyeket zokszó nélkül a legjobb szereposztásban volt tanácsos színre vinni. A forradalomban részt vett művészek nem kaphattak vezető szerepeket, büntetésként 1956-ot elítélő színművek előadásain kellett fellépniük, s gyakran kapták azt a tanácsot, ideje volna nyilvánosan bocsánatot kérni az elárult dolgozó néptől.

Ellenforradalmi propagandára kényszerítve: Bessenyei Ferenc (partnere Somogyi Erzs) Darvas József Kormos ég című drámájában. A Nemzeti Színház 1959. március 29-i bemutatója után mind a nyolc vidéki társulat műsorra tűzte az 1956-os eseményeket értelmező színjátékot. (Rendező: Várkonyi Zoltán)

Egy kötelező szocialista-realista darab Szirtes Ádámmal és Berek Katival.
Borisz Gorbátov: Egy éjszaka. (Nemzeti Színház, 1957. október 29.,
rendező: Várkonyi Zoltán)

Elítélve

A színházi világot elsőként Háy Gyula író letartóztatásának híre rázta meg. Háyt mint a forradalom egyik legismertebb alakját az Írószövetség felfüggesztésének elrendelése után, 1957. január 19-én fogták le. Írók, rendezők, színészek, mindannyian a Színház- és Filmművészeti Főiskola oktatói – például Gellért Endre, Hubay Miklós, Gosztonyi János, Básti Lajos, Makk Károly, Gyárfás Miklós, Várkonyi Zoltán, Illés György, Sulyok Mária, Marton Endre – azonnal levelet szövegeztek Kádár Jánosnak, melyben arra kérték, hogy a főiskola „egyik legnagyobb tekintélyű, legjobban szeretett” tanárát bocsássa szabadon. A beadvány Major Tamás hagyatékában maradt fenn, tehát valószínűleg nem jutott el a címzetthez... Major kétségkívül tudta, hogy Kádárnak esze ágába sincs a Nagy Imre köréhez tartozó íróknak (Háy mellett Déry Tibornak, Tardos Tibornak, Lengyel Baláznak, Zelk Zoltánnak) megbocsátani, éppen ellenkezőleg: újabb és újabb vádakkal támasztja alá fogva tartásuk szükségességét. Háy Gyulát nemcsak az ellenforradalom szellemi előkészítésével vádolták meg, hanem azzal is, hogy a demokratizmus jelszával pártellenes és demokráciaellenes agitációja során sok becsületes, népéhez és nemzetéhez hű embert megtrévesztett. A Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsa 1957. november 13-án az államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette miatt ítélte hatévi börtönre. Amnesztiával szabadult 1960-ban, 1963-ban elhagyta Magyarországot.

Gáli József író is a forradalom előkészítőjének tartották, hiszen gyűjtő hatású volt *Szabadsághegy* című drámája (ez volt Gáli diplomamunkája a Színművészeti Főiskolán), melyet 1956. október 6-án (Rajk László újratemetésének napján) a József Attila Színházban mutattak be – a premieren a kommunista vezetésből akkor éppen kiszorított Nagy

Imre is részt vett. A darabot nem sokszor játszották, utolsó két előadására október 21-én, vasárnap került sor. Gáli a forradalomban is aktív szerepet vállalt: Obersovszky Gyulával együtt szerkesztette az *Igazság* című lapot, és tagja lett a Péterfy Sándor utcai kórház kisegítő intézményében működő ellenállócsoportnak, ahol az *Élünk* című illegális lapot írták és stencilezték. Meglepő, hogy letartóztatásának – 1956. december 5-én – alig volt visszhangja. A Népszabadságban csak 1957. január 9-én jelent meg, hogy vádat emelnek ellene és Obersovszky ellen. A két író ügyét végül összekötötték a Tóth Ilona-perrel, melyben Gálit 1957. júliusban halálra ítélték. Büntetését a nemzetközi tiltakozás eredményeként kegyelemből tizenöt évi börtönbüntetésre mérsékeltek. A börtönből csak az 1961. április 4-én hirdetett amnesztiával szabadult. Soha sem kerülhetett vissza a színházi világba, 1963-tól 1975-ig az Országos Széchényi Könyvtár Színház-történeti Tárában dolgozott. A Nemzeti Színház a forradalom 60. évfordulóján bemutatót *Tóth Ilonka* című drámája is megidézi Gáli és Obersovszky alakját.

Nagy Imre hívének számított Földes Gábor színész, rendező, aki 1951-től a Győri Kisfaludy Színházban dolgozott. Földes 1956. október 26-án részt vett a Győri Nemzeti Tanács megalapításában, majd másnap azt a megbízatást kapta, hogy Mosonmagyaróváron, ahol a határőrlaktanya parancsnoka, Dudás István százados a felkelőkre lövetett, vegye elejét a további vérontásnak. A laktányában azonban nem tudta megfékezni a tömeget, s a feldühödött emberek megölték három katonát. Töretlen kommunista nézetei miatt egyre többen követelték Földes lemondását; ezért október 28-án visszavonult a politizálástól. A szovjet megszállás után tisztséget nem vállalt, de a beavatkozással nem értett egyet. Bár a forradalom leverését követően többször kihallgatták, figyelmeztették, csak 1957. május 3-án tartóztatták le, s a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom vezetéséért

A tojás – Major Tamás igazgatót számon kérték: miért játszik modern nyugati bulvárt a Nemzeti!? A képen Kálmán György és Sinkovits Imre (akkor még a Nemzeti tagja). Félicien Marceau darabját 1957. november 7-én mutatták be Marton Endre rendezésében.

„1959-ben pedig megjelentek az eseményeket bíráló jobb–rosszabb színdarabok, melyeket zokszó nélkül a legjobb szereposztásban volt tanácsos színre vinni. A forradalomban részt vett művészek nem kaphattak vezető szerepeket, büntetésként 1956-ot elítélő színművek előadásain kellett fellépniük, s gyakran kapták azt a tanácsot, ideje volna nyilvánosan bocsánatot kérni az elárult dolgozó néptől.”

és három rendbeli gyilkosságra való uszításért fogták perbe, s gyorsított eljárásban 1957. június 10-én halálra ítélték. Mások mellett Major Tamás is minden követ megmozgatott az ítélet enyhítése érdekében – mindhiába. Földes Gábort 1958. január 15-én felakasztották.

Darvas Ivánt május 30-án nem érthette váratlanul letartóztatása, hiszen hat nappal korábban a Népszabadságban Hajnal László durva támadást intézett ellene a frissen bemutatott *Bakaruhában* című film ürügyén. Az újságíró megdöbbenőnek tartotta, hogy „miután városszerte ismertté vált bátyja fegyveres megszőktetésében, a színész-sztrájk szításában betöltött szerepe” mégis „ízléstelenül reklámozzák”. Darvas ügyében 1957. június 20-án Bessenyei Ferencet is kihallgatták, aki később így emlékezett az esetre: „Aztán hívtak engem is. A színész-sztrájk miatt. Mondtam, hogy nem a sztrájk volt a lényeg, hanem hogy csak akkor játszanak a színházak, amikor már béke van, amikor már nincsenek az utcán temetetlen holtak. Hogy akkor, egyszerre akartunk kitárni minden színházkaput. [...] Eltiltottak minden közszerepléstől. Megmutatták, hogy itt senki sem úszhatja meg szárazon. A Nemzeti Színházon kívül nem léphettem föl.”

Darvas Ivánnak nagyobb árat kellett fizetnie: két évre ítélték, szabadulása után, 1959-től segédmunkásként dolgozott. 1963-tól Miskolcon, majd a József Attila Színházban játszott, s csak 1965-től lehetett a Vígszínház tagja.

Megfenyítve

Bessenyeihez hasonló büntetést kapott Mészáros Ági: nemzeti színházi feladatain kívül nem léphetett fel sehol. Filmezni csak 1961-ben hívták ismét, de főszerepet már sohasem bíztak rá. „Kárpótlásul” 1959-től az Országos Rendező Iroda szervezésében Esztergomban, Sztálinvárosban, Veszprémben, Sopronban és „számos más városban” Marie Tesarova és Alfred Radock *Jégeső sem akadály* című vígjátékát játszhatta Benkő Gyulával.

A Nemzeti Színházban a legnehezebben Sinkovits Imrét tudták megtörni: először csökkentették fizetését, csupán kisebb feladatokkal bízták meg, 1958-ban pedig áthelyezték a József Attila Színházba, ahonnan csak 1963-ban térhetett vissza. Major Tamás már idézett beszédében így indokolta a döntést: „A Nemzeti Színház [...] egyévi próbaidőre elküldött egy olyan tehetséges embert, mint Sinkovits Imre, hogy tanulja meg, ő nem mártír, hanem vele szemben igen enyhe intézkedést alkalmaztunk, és bizonyítsa be, hogy velünk akar élni és dolgozni.” Major kijelentésének tükrében az is érthetővé válik, hogy csak azok a művészek folytathatták viszonylag zavartalanul pályájukat, akik megbánást tanúsítottak. Bessenyei Ferenc 1959-ben Darvas József *Kormos ég* című darabjában Joó András párttitkárt, az ellenforradalom problémáival küzdő, bonyolultságában is pozitív figurát alakította. A színész a bemutatóra készülve a Népszabadság 1959. március 22-én kiadott számában így fakadt ki: „Szép, jó szerep. De ha jól is csinálom, az még nem politikai állásfoglalás a részemről. Ezt is tudom. Legfeljebb egy lépés, mint a többi szerep, hogy helyrehozzak valamit. Hát akkor mit tegyek, mondja meg! Verjem a fejem a falba? Ha ez segítene – esküszöm, megtenném!” Az önkritika után három hónappal Kállai Gyula a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke kijelentette: „Mi tudjuk, hogy az őszinte önkritika nehéz műfaj, de ennek ellenére, még ezen a téren is van előrehaladás. Bessenyei Ferenc önkritikája például azt mutatja, hogy a nagy hibákat elkövetett értelmiségiek igyekeznek őszinte megbánást tanúsítani, s szeretnének mielőbb visszakerülni abba a szocialista közösségbe, amely biztosítja művészi szakmai és politikai előrehaladásukat.” (Népszabadság, 1959. június 26.)

Az 1956-os forradalmat követően két pályakezdő, később jelentős pályát befutott színművész is börtönbüntetésre ítélték: Mensáros

Lászlót és Nagy Attilát. Mensáros a debreceni Csokonai Színház forradalmi bizottságának elnökeként kapcsolódott be a Debreceni Szocialista Forradalmi Bizottmány munkájába. Csak 1958. augusztus 22-én tartóztatták le, s 1959. április 9-én ítélték szervezkedésben való aktív tevékenységért jogerősen két év börtönbüntetésre. Amnesziával szabadult 1960-ban. Segéd munkásként, majd pincérként dolgozott. Pályáját 1961 októbertől folytathatta Szolnokon. A Madách Színházba, melynek letartóztatásakor volt a tagja, csak 1964-ben térhetett vissza. A miskolci színészként a forradalom napjaiban a tüntetéseken is nyilvános szerepet vállaló Nagy Attila nagyon súlyos, tizenkét év börtönbüntetést kapott. Magyarázatul álljon itt egy részlet a Borsod Megyei Rendőr Főkapitányság Politikai Nyomozóosztályának 1957. június 13-án kelt szigorúan titkos jelentéséből: „Nagy Attila felhasználta széles társadalmi ismeretségét [sic!], és beforakodott az ellenforradalmárok által létrehozott Megyei Munkástanácsba. Itt vezető szerepet töltött be. Mint [a] Megyei Munkástanács elnöke lehetőséget adott arra, hogy az ellenforradalmi erők Miskolcon átvegyék a hatalmat, és akadályok nélkül garázdálkodhassanak.” Nagy Attila 1961-ben szabadult; ezt követően egy évig munkásként dolgozott, 1962-ben a veszprémi Petőfi Színház szerződtette.

Szellemi bosszúállás

A fizikai megtorlás árnyékában észrevétlenebbül bontakozott ki a szellemi bosszúállás. A Magyar Szocialista Munkáspárt művelődespolitikusainak 1957 tavaszától kezdve komoly fejtörést okozott, hogy a színházakban milyen vezetői változásokkal állítsák helyre a rendet, melyek azok az eredmények, melyeket érdemes megtartani, s milyen új intézkedésekkel lehet megtörni a művészek ellenállását. Már 1957. márciusban eldöntötték, hogy a Jókai és Petőfi Színház igazgatóját, Egri Istvánt, a Madách Színház 1956. októberben megválasztott ideiglenes vezetőjét, Greguss Zoltánt, és a Vidám Színpad éléről Gál Pétert el kell távolítani. Egri esetében így szólt az indoklás: „társulatának politikai hangulata nem megfelelő, s a jobboldali hangoskodóké a döntő szó”. Greguss viszont hiába javított a „színház fegyelmen”, úgy tartották, mégsem alkalmas, hogy az ország második legjelentősebb prózai társulatát vezesse, hiszen „irodalmi tájékozottsága nem eléggé széleskörű, az előadásra kerülő darabok kiválasztásánál elsősorban saját színházi emlékeiből indul ki.” A kommunista Gál Péternek az volt a bűne, hogy „számos súlyos kijelentést tett”; október 23-án pedig Déry Tibornak egy kifejezetten ellenséges hangú jelenetét akarta színre vinni”. A hosszas egyeztetés után a Madách Színház élére Téri Árpád került. Téri 1950-től Debrecenben dolgozott, ahol kiváló társulatot szervezett és kitűnő előadásokat hozott létre. A Jókai és Petőfi Színház igazgatója Simon Zsuzsa lett. Ő a Belvárosi Színház, majd a Színház- és Filmművészeti Főiskola vezetőjeként már bizonyította, hogy kötelességtudóan szolgálja a kommunista pártot. A Vidám Színpad új direktorának Fejér Istvánt nevezték ki. Fejér írta az első 1956-os darabot, mely az eseményeket természetesen az állampárt hivatalos álláspontja szerint ábrázolta. A *Bekötött szemmel* című színjáték főhőse ifjú Varga István, egy XIII. kerületi munkáscsaládból származó orvostanhallgató, aki – elárulva családját és barátait – léha polgárcsemeték társaságába került. Új barátai 1956-ban diákvezért csináltak belőle, hogy leplezzék a polgári restaurációs törekvéseket. Ám amikor már nincs rá szükség – leváltják, és elzavarják. A fiú feldúltan megy haza, ahol az a hír várja, hogy kommunista apját az ellenforradalmárok ávéhasznak nézték, és megölték. A színjáték 1958. február 28-án, Angyalföldön, a József Attila Színházban került színre.

Kárpótlásul haknira ítélve: Mészáros Ági és Benkő Gyula a *Jégeső sem akadály* című örökbecsű vígjátékban. Rendező: Marton Frigyes. Bartók Terem, 1959. december 14.

Az igazgatók sietős megbízásának az volt a legfőbb oka, hogy az új évadot már az új műsorpolitika szellemében készítsék elő. Ezért 1957-ben szinte minden társulat élére új vezetőket – sok esetben politikai komisszárokat – neveztek ki: Miskolcon Jákó Pál lett a direktor, aki 1948–1950 között a színész-szakszervezet főtákará, 1950-től 1956-ig a Művészeti Dolgozók Szövetsége központi vezetőségének tagja volt. Debrecenben Téri Árpád helyére Both Bélát, a Népművelési Minisztérium Színházi Főosztályának korábbi főosztályvezetőjét nevezték ki. Bár az igazgatói, főrendezői kinevezések, a színészek szerződése, a műsorra kerülő darabok engedélyezése, tiltása, a külföldi művek premierre tűzése hűen követte a politikai erőviszonyokat, a művészeti élet alapelvei – az 1962-es enyhülés ellenére – évtizedekig azok maradtak, melyeket az 1956-os forradalmat követő megtorlás idején így fogalmaztak meg: „A kormány arra törekszik, hogy biztosítsa a haladást szolgáló művészi alkotómunka szabadságát, a művészi meggyőződés tiszteletben tartását. Szabadságot és támogatást biztosít minden művésznek, kivéve a szabadság és a szocializmus ellenségeit. Ugyanakkor erőlesen megakadályoz minden olyan törekvés érvényesülését, amely a szocialista művészetet, a szovjet és népi demokratikus műalkotásokat – azok minőségére való tekintet nélkül – megpróbálja kiszorítani kulturális életünkől.” A szolamok már nem a rákosista idők szellemét idézték, de kétségtelenné tették, hogy a forradalom előtti, a forradalom alatti és a bukás után néhány hónapig tartó csekély enyhülést követően a diktatúra ismét korlátok közé szorítja a művészeket, és megszabja, hogy mely darabok megtekintése veszedelmes.

GAJDÓ TAMÁS

| fotók: OSZMI

NYÁRI PROGRAMAJÁNLÓ

VENDÉGTÁJÉK SZOLNOKON

Tóth Ilonka

» június 3. – 19 óra • Szigligeti Színház, Szolnok

TURNÉ

Psyché

- » június 10. – 21 óra • nagyszebeni Nemzetközi Színházi fesztivál • Kisdisznód (Románia)
- » június 16. – 21 óra • Kerekdomb Fesztivál, Tállya
- » június 26. – Római Magyar Akadémia, Róma
- » június 29. – Teatro Potlach, Fara Sabina (Olaszország)
- » július 29. – 21 óra • Várszínház, Esztergom

MAGYAR SZÍNHÁZAK XXIX. FESZTIVÁLJA

Vitéz lélek

» június 18. – 17 óra • Művészetek Háza, Kisvárd

Tóték

» június 19. – 11 óra • Rákóczi Stúdió, Kisvárd

PÉCSI ORSZÁGOS SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

III. Richárd (versenyprogram)

» június 12. – 18 óra • Pécsi Nemzeti Színház – Nagyszínház

Részegek (versenyprogram)

» június 15. – 19 óra • Pécsi Nemzeti Színház – Kamaraszínház

Csak szólani egy szót mint ember (POSZT-off)

» június 15. – 19 óra • N. Szabó Sándor Terem, Pécs

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

Hoztam valamit a hegyekből

- » június 8. – Szeghalom
- » június 9. – Dévaványa
- » június 24 – Csúrszínházi Napok, Mikháza (Románia)
- » augusztus 13. – Szentendre, Ferenczi Múzeum

Olvasson színházat!
www.nemzetiszhaz.hu/magazin

OLT TAMÁS REJTŐ-ESTJE

Szájon lőtt tigris

- » június 24. – Irodalom Háza (Medgyessy Múzeum), Debrecen

NEMZETI

A magazin megtalálható
 országsszerte a Líra könyvárúházaiban és boltjaiban.

MŰVÉSZETEK VÖLGYE • NEMZETI SZÍN-TÉR

Liliomfi

- » július 21., 22. – 21 óra • Taliándörögd

Betyárjáték

- » július 27. – 21 óra • Taliándörögd

Szentivánéji álom

- » július 28., 29. – 21 óra • Taliándörögd

1941 – Budapest

1959 – New York

| fotó: Ilvsky Béla

1991 – Budapest

THÁLIA PAPNŐJE

Száz éve született Szörényi Éva (Budapest, 1917. május 26. – Los Angeles, 2009. december 1.)

„Érdekes szerepcseré volt a Nemzeti Színházban. Balbine szerepét Ághy Erzsé helyett egy ismeretlen fiatal színésznő, Szörényi Éva játszotta” – írta a Színházi Élet 1932. november 13-i száma az ifjabb Alexander Dumas *A nők barátja* előző heti előadásáról. A tizenhét éves színiakadémiai növendék nemcsak az ország első színházában mutatkozott be sikerrel, hanem egy évvel később már főszerepet kapott *A nagymama* című filmben. S ezt követően – színpadi sikereivel párhuzamosan, filmkarrierje is meredeken ívelt felfelé. A korszak jó néhány nevezetes alkotásában szerepelt: *Nosztalgia fiú esete Tóth Marival* (1938-ban), Zilahy Lajos *Halálos tavasz* (1939), Csathó Kálmán *Fűszer és csemege* című regényének filmfeldolgozásában (1940). Az 1940-es évek számottevő mozicsillagának az is megadatott, hogy drámai erejű játékat, kivételes jellemábrázoló tehetségét 1945 után *A tanítónő* (1945), az *Aranyóra* (1946), az *Úri muri* (1950) és az *Erkel* (1952) című filmekben bizonyíthassa.

Szörényi Évát a Blaha Lujza téren álló Nemzeti Színházba Ódry Árpád, színész-rendező, a színiakadémia igazgatója e szavakkal vezette be: „Kisasszony, ne felejtse el, hogy maga most templomba lép. S maga máttól fogva Thália papnője!” Ezt a figyelmeztetést Szörényi Éva egész pályáján szem előtt tartotta. A Nemzeti Színházban, amelynek 1934-től 1956-ig volt a tagja, éppen úgy, mint az emigrációban, ahol kis dobogókon, vendégglóbkben is vállalnia kellett a fellépést.

A Nemzeti Színházban legendás alakítások fűződtek nevéhez: Pippa Hauptmann darabjában, Tünde a *Csongor és Tündében*, Cordélia a *Lear királyban*, Genovéva Márai Sándor *A kassai polgárok* című mű-

vében. A második világháború után pályakezdő szerepei kiegészültek a drámairodalom nagy Shakespeare-hősnőivel: Lady Annával, Ophéliával, Desdemónával, Titániával.

„Maradandót és – igazat alkotni! Először megkeresni, azután megformálni... Ez nemcsak Ádám és Éva álma a *Tragédiában*, hanem Szörényi Évát, a színésznőt is, az életben és a színpadon...” – színészi hitvallását 1954 telén a Színház és Mozi újságírójának fogalmazta meg, amikor a Nemzeti társulata hét év betiltás után ismét Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének bemutatójára készülhetett.

Az 1956-os forradalom kitörésekor a Nemzeti Színházban közfelkiáltással megválasztották a Forradalmi Bizottság társelnökének. A megtorlás elől Ausztriába menekült, majd férjével és három gyermekével az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le.

Szörényi Éva megpróbálkozott a lehetetlennel: színésznek maradni idegenben. 1957-ben csakhamar feltűnt New Yorkban a televízióban, játszott ugyanitt az emigráns magyar színészek Petőfi Színpadán. Öt évig élt a Keleti-parton, majd egy tévészerep miatt költözött Hollywoodba, ahol a Magyar Szabadságharcos Világszövetség amerikai tagozatának munkájába is bekapcsolódott. S itt választott – a megélhetésért – polgári foglalkozást: ingatlanokat közvetített.

A rendszerváltás után, 1991-ben végre hazatérhetett a Nemzeti Színházba. *Szülföldemen* címmel tartott önálló estjén bebizonyíthatta, hogy hű maradt a Nemzeti Színház stílusához és szelleméhez.

Összeállította: GAJDO TAMÁS

Szörényi Éva *A kassai polgárok* című darab próbáin találkozott először Márai Sándorral, akihez életre szóló, nagyon mély barátság fűzte. Különös kapcsolatukról az 1990-es években így nyilatkozott: „Az ő emberségéből, elvhűségéből, az ő magyarságából, nagyon sok erőt merítettem.”

Németh Antal 1942-es rendezésében Szörényi Éva partnere Somlay Artúr volt. | Wellesz Ella felvétele

„Szörényi Éva Desdemónája megrendítően szép, megindító. E nőalak lírai tisztasága, önfeláldozó asszonyi hűsége és forró asszonnyá érése nemes, nagy kultúrájú megszemélyesítést kapott Szörényi Éva felfogásában” – írta Vészi Endre 1954-ben a Népszavában. A címszereplő Bessenyei Ferenc volt a Nádasdy Kálmán és Major Tamás által rendezett előadásban. | Várkonyi László felvétele

„Igazi kihívást, szakmai gyönyörűséget jelentett, amikor többször, több rendező keze alatt formálhattam ugyanazt a szerepet. A sorozatban játszott darabok följújításakor valósággal kinyílt a belső világ, új utakat találtunk tapasztalataink gyarapítására” – vallotta Szörényi Éva, aki Melinda szerepét a Bánk bánban 1945 és 1951 között három rendezésben is játszotta. A képen a Bánkot alakító Básti Lajossal látható a tragédia Márkus László rendezte 1948-as verziójában. | Kálmán Béla felvétele

SZÖRÉNYI 100

máj. 26–dec. 31

Színészdal

Kiállítás a száz éve született Szörényi Éva emlékére

A képen a Tragédia 1955-ös előadásában | fotó: Várkonyi László

mikor? hol?

2017. május 26-tól december 31-ig, szerdától vasárnapig 14–18 óra

Bajor Gizi Színézmúzeum (1124 Budapest, Stromfeld Aurél utca 16.)

www.oszmi.hu

„Szörényi Éva Tündéje, mint egy elmerült világ szelleme öltött testet, hogy a női báj tisztaságával hódítsa meg ne csak a zengő hangú Csongort, hanem a közönséget is, mely többször nyíltszíni tapsokkal jutalmazta” – szölt a kritika az 1937-es *Csongor és Tündéről*. A *Premier a Nemzetiben* című filmben, 1941-ben is ő alakította Tündét, amelyben az előadás rendezője, Németh Antal is szerepelt. | a Magyar Film Iroda felvétele

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

2017. május, V. évfolyam, 6. szám

Összegzés és újrakezdés

Májusi lapszámunkban, ahogyan tavaly is, szerkesztői „gyorsjelentésünket” tesszük közzé az idei nemzetközi színházi találkozóról, három előadást, a *Faustot*, a *Bűn és bűnhődést* és az *Anyegint* részletesen is méltatva. Balogh Gézának a kelet-európai avantgárd színházi törekvéseit áttekintő sorozata a bábművészet újító szerepéről szóló írásával zárul. A múlt század hatvanas-hetvenes éveiben színre lépett „nagy nemzedék” kiemelkedő alakjait bemutató interjúsorozatunkban utolsóként Somogyi Istvánt, a legendás Arvisura társulat rendezőjét szólaltatjuk meg. A társzművészetek mellett Kilátó rovatunkban ösztöl szeretnénk állandó fórumot biztosítani a szellemtudományok számára is, mindenekelőtt a fiatal generáció érdeklődésére számítva – a filozófia és esztétika szakon végzett Gulyás Márton lesz ebben a segítségünk.

„A színházat nagyon komoly kulturális képződménynek tartom, el- képesztő, hogy eljön hat-, nyolcszáz vagy pláne ezerkétszáz ember, és azok együtt vannak, egy térben, és nem is csak az a fontos, hogy egy előadást nézzenek, hanem hogy közössé teszik az életüket. (...) A színház foglyul ejt: bemegyünk, bezár magába, de ami ott történik velünk, valamilyen értelemben kiszabadít bennünket. Ha egyfajta önreflexív szituáció jön létre a néző és az előadás között, az már felszabadítás- esemény, és akkor hazavisz a néző valamit.” (*Visky András*)

„Szeretem az anyag mögött az embert keresni, szeretem azt a vágyat, érzést keresni benne, ami a szerzőt elragadta. Ha van információ róla, ha nincs, megpróbálom elképzelni, miért lépett a szerző arra az útra, ami a mű megírásához vezetett. Nagyon gazdaggá teszi az embert, ha megérzi, hogy az író kommunikálni akar vele. Érdekes folyamat ez, hiszen én mint rendező egyben az első nézője vagyok az előadásnak: a könyv a színpad, az olvasó pedig a néző. Később, amikor a színészeknek tálalom, akkor már én vagyok a színpad és a színészek a nézők, azután ők válnak közvetítővé.” (*Sardar Tagirovsky*)

„A bergsoni felszíni én és a freudi felettes én (...) több ponton párhuzamba állítható egymással. Mindkét én működésében a beszéd, a nyelv játszik döntő szerepet, és elsősorban a szocializáció, a társas érintkezések eredménye – illetve Bergsonnál részben az oka is, hiszen, mint írja, ha nem volna sem nyelv, sem társadalom, a homogén tér képzetét akkor is kialakítanánk, tehát nem csak mély-énünket élnénk át. De [Bergson szerint] »a homogén tér szemlélete már a társas élet felé vezet. Az állat érzetein kívül valószínűleg nem képzel, mint mi, egy tőle jól elkülönített külső világot, mely minden eszmélő [tudatos] lény közös birtoka.«” (*Gulyás Márton*)

A májusi szám tartalmából

A színészt rugós bábuval kellene pótolni? – **Balogh Géza** tanulmánya • Egyedül a világ fölött – **Végh Attila** az *Antigonéről* • Memento mori! – **Pálfi Ágnes** és **Szász Zsolt** az idei MITEM-ről • Dosztojevszkij a magyar színpadokon – **Gilbert Edit** • Mire való a workshop? – **Sardar Tagirovskyt** kérdeztük • „Ahány tér, annyiféle előadás” – beszélgetés a Pornóról • Németalföldi anizs – **Tömörty Márta** írása • A tánc maga a dallam? – interjú **Bozsik Yvette**-tel és **Jean-Philippe Heritier**-vel Az Úr komédiásairól • Aki még mindig a színházzal álmodik – **Somogyi István** vallomása • Bergson és Freud – **Gulyás Márton** az emberi természet forrásairól

„A mai korra jellemző lélekállapot arra indít, hogy valamilyen módon összegezzük mindazt, ami a múlt század, főleg Ravel és Debussy, aztán Bartók, Messiaen és Dusapin óta történt. Mára sokkal nagyobb a szabadság, egyre kevesebb a szabály. Nagyjából azt csinálhatjuk, amit csak akarunk. Megszűntek azok a merev iskolák, melyek meghatározóak voltak a hetvenes évekig, és ez a szabadság számomra igen inspiráló. Lassan hatvan éves leszek, így magamnak is van mire visszatekintnem: sokféle forrásból táplálkoztam, Afrikától a kortárs zenéig.” (*Jean-Philippe Heritier*)

„A tánc idei világnapján az hangzott el, hogy a 21. század a tánc évszázada lesz. Ezt koreográfusként már érezzük is egyébként, ezért vállalkozunk drámai színpadokon is rendezésre. Mert vannak olyan dolgok, amelyek szavakkal megfogalmazhatatlanok. Fordítva ugyanez nem megy: egy drámai rendezőből nem lesz koreográfus. Azt is fontosnak tartom, hogy egyre több a nő alkotó ezen a pályán, mert ők másra érzékenyek, egészen másként látják a világot.” (*Bozsik Yvette*)

Tájékoztatás a **szcenárium**-lapszámokhoz

való hozzájárásról:

+36 1 476 68 76

a **szcenárium** a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

LILIOMFI

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

ÖRDÖGÖZÖK

BETYÁRIÁTEK

SENTIVÁNEJI ÁLOM

KINEK AZ ÉG ALATT MÁR SENKIE SINCSEN

1. NAP | 07.21. | PÉNTEK

21.00 | Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

Rendező: Vidnyánszky Attila • Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház

23.00 | ÉJSZAKAI SZABAD ZENE

2. NAP | 07.22. | SZOMBAT

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Hegedűs D. Géza, az SZFE tanára

21.00 | Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

23.00 | ÉJSZAKAI SZABAD ZENE

3. NAP | 07.23. | VASÁRNAP

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Uray Péter, a Kaposvári Egyetem tanára

21.00 | William Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila
A Kaposvári Egyetem Művészeti Kara Színházi Intézete - a kaposvári negyedéves színészképzés hallgatóinak előadása • Osztályvezető tanár: Uray Péter

23.00 | ÉJSZAKAI SZABAD ZENE - „A PONT KÖRÜL” koncert
Verebes Ernő - zongora, basszusgitár és Verebes György - zongora

4. NAP | 07.24. | HÉTFŐ és 5. NAP | 07.25. | KEDD

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Uray Péter, a Kaposvári Egyetem tanára

21.00 | **ÖRDÖGÖZÖK** • A Kaposvári Egyetem előadása Arthur Miller: Salemi beszorkányok című drámája alapján • Rendező/Osztályvezető tanár: Uray Péter

23.00 | ÉJSZAKAI SZABAD ZENE

6. NAP | 07.26. | SZERDA

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Vadász Kriszta, az SZFE fizikai színházi koreográfus-rendező szakos hallgatója

20.30 | CSILLAGOK, E.T. ÉS A POTTER FIÚ — JOHN WILLIAMS EST
Óbudai Danubia Zenekar • Vezényel: Hámosi Máté

23.00 | ÉJSZAKAI SZABAD ZENE

7. NAP | 07.27. | CSÜTÖRTÖK

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Vadász Kriszta, az SZFE fizikai színházi koreográfus-rendező szakos hallgatója

21.00 | **BETYÁRIÁTEK** • Rendező: Szomjas György

8. NAP | 07.28. | PÉNTEK

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Szilágyi Balint, az SZFE bábrendező szakos hallgatója

21.00 | William Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM** • Rendező: David Doiasvili

9. NAP | 07.29. | SZOMBAT

10.00 | SZÍNVÁLTOZÁS • Elményközpontú, színház-dramapedagógia foglalkozások

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Szilágyi Balint, az SZFE bábrendező szakos hallgatója

21.00 | William Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM** • Rendező: David Doiasvili

10. NAP | 07.30. | VASÁRNAP

15.30 | NYITOTT SZÍNHÁZI WORKSHOP • a Nemzeti Színház színészei, Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatóinak részvételével
Vezeti: Szilágyi Balint, az SZFE bábrendező szakos hallgatója

21.00 | Vecsei Miklós: **KINEK AZ ÉG ALATT MÁR SENKIE SINCSEN**
Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila • Csokonai Színház, Debrecen

Mátyássy Bence, ifj. Vidnyánszky Attila és Trokán Nóra a Hippolütosz című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2017/2018-as évad új előadásai:

Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK HALÁLA** I Katona József: **BÁNK BÁN** I Pierre Beaumarchais: **FIGARO HÁZASSÁGA** I
Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** I Móricz Zsigmond: **ÚRI MURI** I Anton Csehov: **CSERESZNYÉSKERT**
I Gárdonyi Géza-Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** I Jean Cocteau: **SZENT SZÖRNYETEGEK** I
Brian Friel: **POGÁNYTÁNC** I Georg Büchner: **WOYZECK** I Bertolt Brecht: **A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK**